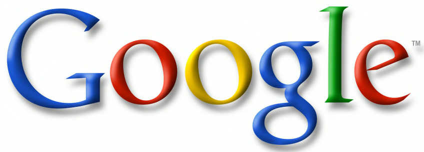

I ELFTE TIMMEN

AF

ELISABETH KUYLENSTIERNA

Hvad endnu jeg haaber paa
er saa lidt, at det kan hænde
mine Dage vilde gaa
uforstyrrede til Ende
Jeg ha'r intet mer at vove,
ha'r omsider lært at skikke
mig i Skjæbnen — Ak, men sove,
Sove, sove — kan jeg ikke.

I ELFTE TIMMEN

ROMAN

AF

ELISABETH KUYLENSTIERNA

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1904

I.

Barnet dog.

Det dog, detta lilla väsen, som från sin första anade tillblifvelse väckt så mycken ångest och grämelse, och som aldrig nämnts med föräldrastoltletens vackra smeknamn, utan kallats »det». Ingenting annat än »det», ett något, som var oundvikligt och fick tagas som en nödvändig konsekvens.

Hon, dess mor, hade dock hyst en slags skygg ömhet för det otillåtna, obegärda lif hon bar under sitt hjärta; hon hade velat hägna det genom att ge det samhällets rätt att lefva.

För den ofödda lillas skull hade hennes giftermål med doktor Börje Gunnarsson, barnets far, kommit till stånd, och först när hon börjat detta samlif, där så mycket var skeft, förstod hon till fullo, att hon offrat sig själf, eller rättare den människorest sorgen lämnat kvar af henne.

Ingen make kunde vara hänsynsfullare och vänligare än Börje. Han pysslade visserligen

inte direkt om henne med kärlek och förståelse för hennes själsliga tillstånd, men han vårdade hennes fysik och hade den största fördragsamhet med hennes svårmod. Hon skulle nog känt sig tacksammare för dessa omsorger, ifall hon ej ständigt skymtat läkaren och märkt, att han fullständigt opartiskt ställde diagnosen. Hon hade också sett en glimt af humor och satir i hans skarpa, grå ögon som sagt, att han fann henne abnorm. När »resan» vore öfverstökad, skulle nog fru Elsa-Maria bli sig själf igen.

Att hon skulle bli så förfärligt sjuk, och att barnet skulle dö, hade han ej väntat. Det blef plötsligt ett rent vetenskapligt intresse han nedlade på försöken att hålla åtminstone det ena af dessa två hotade lif kvar hos sig, och fast Elsa-Maria innerligt gärna skulle velat sluta jordeloppet, var hon ändå glad, att ej barnet blef räddadt i hennes ställe.

Då hon såg den lilla blåbleka, späda varelsen ligga i kistan, såg de små, värnlösa händerna och de stora, trötta ögonen, greps hon af tacksamhet, att gossen sluppit undan tillvaron. Ingen skulle skaka hans arm med hårda ord öfver en förseelse, knappt hälften så svår som hvad de stora, kloka människorna tillåta sig dagligen; och först och sist ingen skulle kunna förebrå honom, att han kommit till som underpant på den kärlek, hvilken slocknar som en mareld för det klara dagsljuset.

Namn fick aldrig den lille, men hans mor

kallade honom i tankarna Sven. Det hade hvarken varit val eller frågor inom henne. Han var lif af hennes lif och kunde endast heta det enda namn, hvars klang aldrig skulle upphöra att ljuda i hennes öron. Det bar till henne minnen om en kort förlofningstid — en bitter brytning. Hon hade en gång älskat så, att hon aldrig kunde glömma. Det hade varit dröm om bröllopsklockor inom henne och alla hade de den tiden ringt i brusande jubel: »Sven Bryde! Sven Bryde!» Sedan hade öfvergifvenhetens och sorgens klocka tonat; också då hade det ljudit, tungt som hårda kläppars fall på hennes hufvud och hjärta: »Sven! — Sven!»

Nu tog barnet smärtan i arf, barnet, som tillkommit i slö förtviflans nöd. Och hon var nöjd, att hennes stackars lille Sven slapp bära det tyngande lifvet längre. Godt är det alltid att få gå, och hon var tillräckligt mor för att önska barnet det bästa.

Så blef hon frisk igen, men det var nu som den tid, hvilken låg bakom henne, tillhört en annan; det var endast på några gamla visitkort och bref hon återfann sitt flicknamn: Elsa-Maria Heiden. Börje tyckte, att detta förnamn var för långt och kallade henne endast Elsa. Deras bekanta följde fort hans exempel. Den nya doktorinnan var en annan än gamla fröken Lallas gäst. Då hade man i hela det konservativa Ringbo, ett litet municipalsamhälle på västkusten, sett på det gröna huset med dess två

kvinnliga invånare, som på något »besynnerligt». Fröken Lallas systerdotter var då en gammal flicka med en bruten förlofning och en massa dumheter bakom sig, nu var hon doktorinnan, och man krusade henne afundsjukt ned på bästa platsen, sade henne små nygräddade komplimanger med en hårdsmält degrand af undran öfver hvad doktorn, den hygglige, treflige, lefnadsglade doktorn, kunnat finna för tilldragande hos den där »majstången».

Att doktorn assimilerat sig med samhället, funno de utmärkt. Han satte fart i alla företag, och han startade nya med en dristighet, som hart när gjorde Ringboborna yra i hufvudet af affärssvindel. Man hade med ens blifvit en ansedd badort med både kamrer och prospekt och Nauheimerbad samt allt hvad de olika badsätten heta.

Stugorna förvandlades till villor medelst ett tillbyggdt torn och diverse verandor, till omfånget som piskbalkonger, och så fick man första och andra termin och priser, med fäst afseende på badgästerna.

På gröna husets tomt hade under vintern och våren byggts flitigt till den nya, storartade doktorsbostaden, en granntomt med liten park och trädgård ända ned mot hafvet hade inköpts och lagts till moster Lallas anspråkslösa täppa. Nu, den femtonde juni, var doktorsvillan färdig både utan och innan, och en modern svensk

flagga vecklade ut sin skimrande duk mot den klara luften.

Hela morgonen hade Ringboborna vallfärdat med blombuketter och lyckönskningar till Ringborgen, som doktorn kallat sin egendom, och det skulle varit en bedöfvande doft därinne i de allt för nya rummen af syrener, sena pingstliljor, tidiga jasminer, rosor och guldregn, om inte doktorn ställt till tvärdrag, så att de skira hvita tyllgardinerna svepte som brudslöjor utåt golfvet.

Elsa hejdade dem genom att stänga dörren till angränsande rum. Det skedde något tvekande, som hon varit oviss om, hvad Börje skulle tycka. Att det lika mycket var hennes hem, hade hon ännu ej fått klart för sig. All denna nya elegans plågade henne. Hon kände sig främmande för dessa små och stora lyxartiklar och var lugnast, när hon fick krypa in i sin egen vrå, där det var sammanfördt en hel del af moster Lallas möbler. Börje hade låtit henne få välja hvilket rum hon ville ha alldeles för sig själf, och hon hade valt ett hörnrum med utsikt åt hafvet. Innanför detta låg ett mindre rum, och han hade frågat:

»Kanske du vill ha det till din sängkammare?»

»*Min* sängkammare?»

»Ja, jag får ju ofta sjukbud, och skulle kanhända nödgas störa dig flera gånger på natten.»

Det hade känts så bittert inom henne, tjockt i halsen som af samlad gråt. Förstod han inte,

att han en gång i lidelsens ögonblick tagit den ensamhetens frid ifrån henne, som hon kämpat att nå, och att hon nu klamrade sig fast vid honom med alla känslors uppryckta rottrådar? Hade han så snart fått nog af hennes väsen? Hon visste ingenting. Alltsedan omständigheterna tvungit honom att offra sin personliga olust för bindande band, var det som något skilt dem mera än vida sträckor land eller haf förmått. Hon hade sväljt förödmjukelsens tårar öfver att bli anvisad en plats i hans hem, ej få hemmet själft.

Men i dag på morgonen, när allting var färdigt och inredt, hade han bedt henne komma med på rundtur i hela Ringborgen och muntert slagit dörren i lås till den primitiva bostad de förhyrt och som nu stod i det närmaste tom. Han hade ifrigt påkallat hennes intresse för hvarje detalj och ordat om, hur praktiskt och bekvämt allt var.

När de slutligen sett hvarenda vrå från vinden till källaren och hon trött satte sig i en korgstol på verandan åt sjön, kastade han en blick på henne.

»Hvarför har du den där gamla, svarta klädningen på dig, Elsa? Har du ingen hvit?»

»Jo, men ...»

Hon såg ifrån honom och ut mot hafvet. I draget kring hennes skälfvande mun dröjde de outtalade orden.

Börje gick fram och tog henne om kinderna.

»Så bleka och smala de äro,» sade han hjärtligt, »det skall göra dig godt att sitta här och inandas saltluft, för du är väl inte kokett och låter bli af fruktan, att håret skall gråna. Det är farligt med salthaltig atmosfär för det, som du nog hört.»

Hon strök med handen öfver det mörka håret, där det var godt om blanka, hvita strån.

»Jag är inte rädd,» sade hon, »jag ropar inte ungdomen tillbaka. Hvad skulle den ge mig nu?»

Hans uppmärksamhet fästades på flaggan, som slingrades om stången, och han blef henne svaret skyldig. Hon reste sig och gick, men när de träffades längre fram på förmiddagen, hade hon hvit klädning — enkelt, tätt ylle — sydd utan andra prydnader än breda spetsar kring händerna och ett veckadt, svart sidenbälte. Det var ju inte mera än ett halft år, sedan hennes lille gosse dött, men ingen skulle undra på, att hon lade bort sorgen för en dag.

Hon log vemodigt åt det triviala uttrycket att lägga bort sorgen för en dag och tänkte, att aldrig lade väl hon bort den, den hade tusen osynliga budbärare, som förde dess eko in i hennes sinne, och hon hade ofta märkt att det fanns grymmare glädjedödare i ett eko än i själfva verkligheten.

Börje kom från salen, just som hon stängde förmaksdörren för tyllgardinernas och dragets skull. Han tvärstannade, när han fick se henne stå där mot det vinröda draperiet. Hon hade

fått färg af en outredd förlägenhet, och ögonen glänste emot honom, varma och rädda.

»Du får väl inte hufvudvärk af den starka blomsterdoften,» sade han tankspridt.

»Nej, visst inte.»

»Elsa!»

Han tog ett steg emot henne och lade sin arm om henne. Det var längesedan hon känt en så innerlig smekning, och hon fick plötsligt tårar i ögonen. Å herre Gud, fanns det då verkligen en enda människa, som höll af henne, var hon inte så eländigt ensam som hon trott dessa långa månader? Varsamt lät hon sin hand glida öfver hans vackra, jämna panna, och hon tänkte mycket godt om honom, för troligen hade han ändå räddat henne från hvad som så länge *kallats* förnedring, att det slutligen för de svaga blifvit det.

»Tror du, att vi ska kunna trifvas här, Elsa? Minns du, att jag drömde mig det gröna huset som en mussla, hvilken skulle innesluta vår fria kärlek som den dyrbaraste pärla?»

«Ja, jag minns.»

»Nu stå vi på sätt och vis på brända tomter. Jag kan inte se saken på annat sätt. Men jag vill hoppas, att vi ändå ska få ut något bättre och djupare af samvaron än den samhällsnorm, vi underkastat oss.»

Hon teg. Detta ämne skulle de väl aldrig komma till klarhet i, tänkte hon, men hennes kvinnliga instinkt hade redan fällt utslaget, och

hon sade sig, att den man, som ryggade tillbaka för ansvaret inför världens ögon och tog ut sin älskogsrätt som en skymningstribut, han hade aldrig burit en tung själsbörda, aldrig stridt i hopplös sorg, ty då blir det oväsentliga: världens kraf, så lätta att uppfylla, bara för att få fred och ro att sedan göra sin tillvaro stor och rik. Det finns småsten på alla vägar, men börjar man plocka undan dem, når man aldrig målet, och målet ligger hinsidan människodom, men är också större än den.

Han var så klok på sitt sätt, att han skulle ironiserat bort alla hennes »gammalmodiga teorier», men hon visste, att kunde en man få moderskänslor och modersimpulser, skulle han i det samhälle, som nu är, endast i ytterst få undantag tala om *fri* kärlek.

»Börje,» sade hon stilla, »har verkligen din kärlek dött af det band, du pålagt den?»

»Det är svårt att svara ärligt. Men lika godt, du skall få veta, hur det är. Den hotar ibland att förkolna. Detta mojnande säkra tillstånd med hustru och husfaderliga rättigheter plågar och irriterar mig som en paradox, och det kan gå dagar, då jag ingenting känner för dig, bara för att jag alltid *skall* göra det.»

»Men så låt mig gå; nu, när ingenting binder oss samman.»

»Ingenting!» Hans tonfall blef lidelsefullt. »Jo, just nu är jag så galet förälskad i dig, att jag kunde bära dig på mina armar genom

rummen och stänga alla dörrar för en tråkig yttervärld, men då skulle folk säga: 'de är tokiga, bär sig åt som ett älskande par och inte som ordentliga, gifta människor'.»

Hon log halft road åt hans ifver.

»Stackare dig!»

»Du är den öfverlägsna, du.»

Hon tvekade; det var något i hans tonfall, som gjorde henne ondt; det yppade en sårad, otillfredsställd manlighet som led och som troligen lidit ännu mera under kampen att vara, hvad den allmänna opinionen kallade »en hederlig karl». Mjukt lade hon sina armar om hans hals och såg honom djupt in i ögonen.

»Nej, Börje, jag är inte öfverlägsen, bara så tacksam, att min lilla döde gosse fick ett namn. Mitt lif, det som fanns kvar af åtrå, dröm och framtidslust, dog med barnet. Du vet, att jag bar sorg öfver död lycka, när vi först träffades; nu kan det vara mig likgiltigt, hvar jag hamnar, men aldrig skall jag glömma, hvad du gjorde för vår son, och vid hans graf därute i det främmande landet satt jag så ofta och tänkte på, hur stor och god du är. Din kärlek till mig var kanske bara ett flammande stjärnskott, det skulle jag kunna förstå. Du såg mig med en het längtans ögon och förvandlade mitt slitna, vilsna jag till en vacker dröm. Du vaknade, när verkligheten förfulade drömmen, och du vardt trött på din egen fantasi. Allt det har jag insett under de månader vi varit gifta,

men du har aldrig hänsynslöst visat bort mig, och ibland har jag trott, att det bara var min sjukliga misstro, som gjorde, att jag inte kunde lita på din tillgifvenhet, men så småningom har du varligt utplånat mig ur ditt lif och bara gifvit mig en liten hägnad fläck, också det af hänsyn . . . och nu — — nu är jag villig att ge dig fri med tack för mycket.»

Hon talade långsamt; hennes sonora, lågmälda stämma ljöd så underligt rogifvande in i hans upprörda sinne. Han var glad för att den långa tystnaden ändtligen brutits, och — han var glad, för att hon hade mod att gå! Då var han ej fastkedjad vid henne, då skulle han ej tvingas att vara en trogen bandhund vid äktenskapets hundkoja. Hon fordrade ingenting, det var skönt. Han andades djupt. Hastigt drog han henne intill sig.

»Nej, Elsa, du skall stanna; det vore synd om oss båda att möta ensamheten just nu. Vi ha så nyss jordat det, som var lifvets mening; du: barnet! Jag: min stora, trosvissa kärlek. Stanna! Låt mig se in i dina ögon, när de stråla som stjärnegåtor och låt mig höra din röst, när den är varm af flydda drömmars makt. Det är alltid många kvinnor i mannens minne och längtan, men där är också alltid *en enda:* den har du varit mig . . .» han kysste hennes röda läppar . . . »är du mig.»

Så gick han, patienter väntade; det hade kommit badgäster, som ville ha sina krämpor

konstaterade, och som dessutom voro nyfikna på doktor Gunnarsson, hvilkens personalia hade stark spridning.

Elsa stod en stund villrådig. Hon hade alltid så litet att göra i hemmet. Några ordres till jungfrurna, en öfverblick af det hela, och så var hennes dagsplikt afslutad, åtminstone trodde hon det, ty hon var liksom rädd att fästa sig vid något. Mycket sjuk och klen hade hon ju också varit hela hösten och vintern. Strax efter bröllopet hade de rest ut till en liten fransk stad och stannat där ända tills barnet föddes. Det vill säga Börje använde tiden till längre och kortare studieresor, dels till sjukhus och dels till badorter, hvilkas system han ville draga nytta af. Han hade fått för sig, att Ringbo var ett sanitärt framtidsföretag, och att det endast behöfdes en energisk häfstång för att få det upp i jämnhöjd med mera betydande kurorter.

Sysslolös kunde han inte vara; en veckas oafbruten hvila i den lilla gammalmodiga staden, där tiggarnes mångfald och varieteter var det enda, som angaf dess närhet till hufvudstaden, skulle komplett tråkat ut honom. Han var ständigt upptagen af något, men det var aldrig personlighetsintressen utan mest sådana, som gällde hans verksamhet. Han tyckte om att tala förtroligt med Elsa-Maria om sina planer och de nya experiment han åsett. Hon var en af hans kamrater, den som stod honom

närmast, men under hela den tid hon gick med barnet, tycktes hans kärlek vara liksom döfvad. Hon märkte till och med, att han hellre såg ifrån henne till andra kvinnor, men mådde hon illa, var han genast till hands att om möjligt lindra hennes plågor eller på sitt godmodigt vänliga sätt tala hennes hysteriska anfall till lugn. Att hon totalt saknade någon kvinnlig anförvant att sluta sig till, och att den enda vän, hon hade kvar från ungdomsåren, var för långt borta att kunna nås af annat än det fattiga surrogat, som utgöres af några skrifna sidor, tycktes han aldrig reflektera öfver. Hon var nästan för honom som den stackars utkastade varelse man tar upp från gatan och som man af godhet och rättskänsla protegerar, så kände Elsa-Maria det ofta, och hennes stolthet led gränslöst, men barnet tvang alla upproriska känslor att lägga sig; för barnets skull lät hon gisslet slå.

När gossens korta lif slocknat igen, och Elsa-Maria blifvit så pass återställd, att hon kunde stappla ut till kyrkogården, blef denna henne den bästa fristad. Och hon brydde sig inte längre så mycket om, att Börje reste och lämnade henne ensam. Hon var snarare nöjd att få gå allena till barnets graf med sina tankar. Börje hade frågat, om hon ville att de skulle ha något kors eller liknande på grafven. På tonfallet hörde hon att han fann det alldeles onödigt, hvarför hon sade nej, men samma dag beställde

hon på egen räkning ett enkelt marmorkors. Där skulle endast stå: »Barnet».

Och när hon sedan gick där mellan grafvar med dyrbara egendomliga skulpturarbeten, simpla kors eller små altaren, alla med franska namn och inskriptioner, och slutligen kom till den plats, där hennes eget lilla kors stod med sin främlingsinskrift, kände hon det som både gossen och hon hörde till de hemlösa, de som aldrig få plats i den stora, trånga världen.

»Mitt eget lilla lyckliga barn, som nu sofver så godt,» kunde hon hviska, där hon — tacksam för att det var landets sed — låg på knä vid grafven, »det hade varit svårt för dig att hitta något mål; du kom ju liksom en vingskjuten fågelunge in i lifvet. Jag hade gått vilse, och än vet jag inte, om jag funnit rätta vägen igen. Hur skulle jag då fått kraft att leda dig?» — — —

När Börje ansåg, att hon besökte kyrkogården för flitigt, sade han, att det vore nyttigast för henne att byta om vistelseort. Själf måste han snarast återvända till Ringbo, där de hunno vända alla hans förslag bakfram, om han dröjde längre, men han ville, att Elsa skulle resa till ett fjällsanatorium och stärka sina nerver. Han följde henne dit och installerade henne omsorgsfullt. Hon måste lofva att sköta sig ordentligt. Minst ett par månader skulle hon stanna. Nu kände hon sig ganska stark; lifvet ville ej släppa henne trots allt

utan pulserade kraftigt i hennes ådror. Hon höll upp handen och såg, hur blodet arbetade innanför den tunna, fina huden. Rödt, varmt blod, som rann till ingen nytta, ty hon hade lika litet nu som den gång Börje korsat hennes väg ett syfte för tillvaron. Först hans sympatiska närmande hade kommit henne att tänka sig, att det egna hemmet skulle ge henne mål och led och framför allt hade hon drömt en mogen kvinnas ljufvaste drömmar: moderslycka.

Hon ryckte till och lät handen glida öfver ögonen som för att förjaga mörka syner. Här i det nya hemmet stod hon på samma grund, som en gång bevittnat hennes svaghet och fall. Det lilla gröna låga huset, hennes arfvegods efter moster Lalla, stod upp igen med aggande hågkomster.

För att skaka dem af sig, tog hon en bok och satte sig ute på verandan, men boken sjönk oläst ned i hennes knä, och blicken, som blind stirrade på de blanka, vindstilla vågorna, såg åter och åter synen från den kväll och natt, då hon blifvit Börjes, därför att hennes alltför brutalt stäckta längtan efter kärlek brutit upp inom henne som ett illa läkt sår. Hon mindes hans glödande ord, hans famnande rörelser, hela den djupa, okufliga ömhet, som strålade emot henne, och hon hade tyckt, att det var som när hon som ung flicka kom in i en skimrande festsal, där nöjets berusning mötte henne redan på tröskeln som en mäktig svall-

våg. I den stunden hade hon glömt, att det blott var hennes sinnen, icke hennes själ, som åtrådde honom. Hon hade glömt, att någonstädes i världen fanns den man, hon älskade med en kvinnas bästa känslor. Allt var i uppror inom henne, och mörkret omslöt hennes förnuft och vilja för några timmar. Dagsljuset strömmade in för sent den gången för att rädda henne åt sig själf. — — —

Det knarrade på sandgången af tunga, knastrande fötter, och någon kom för att hälsa på lilla doktorinnan och önska tomtebolycka. Det var en gammal fet, ärevördig fru med fördömelsen i den hopsnörda piraten. När hon kom hem till sig, skakades både de hårda domarna och de insmusslade kakorna ut.

Doktorinnan gjorde les honneurs med den stilla värdighet, som Ringbofruarna funno opassande hög, men hon inbjöd inte till någon husvisitation. Det var inte nödvändigt, att interiören redan kom i skvallerkrönikan; jungfrurna skulle nog snart ge den till bästa. Hon rodnade plötsligt så starkt öfver en tanke, att den gamla plirande frun indignerad betraktade henne. Tänk, att hon var en sådan. att hon inte midt på blanka förmiddagen kunde hålla sitt blod i styr. Ja, ja, man hade hört glunkas åtskilligt, men precis »ta på't» kunde man inte. Det var det otrefliga med saken, att både doktorn och hans hustru voro så fasligt suveräna.

II.

Doktor Gunnarssons goda önskningar för Ringbo hade så till vida gått i uppfylllelse, att det lockande, väl illustrerade prospektet samlat en stor kontingent badgäster redan under senare hälften af juni månad. De flesta af infödingarna hade fått sina rum uthyrda och på kamrerns lista funnos fina och betydande namn. Hotellet, som gästgifvargården snabbt döpt om sig till, hade flera måltidsinackorderingar än utrymmet bekvämt tillät, och den stora, eleganta förfriskningspaviljongen var lifligt frekventerad, inte bara på grund af sitt härliga läge utan ännu mera därför, att man råkade den, den och de, hvilka absolut inte kunde undvaras, ty ensamhet tycks för nutidsmänniskor vara som ett alltför kraftigt och sundt mål; de äro så ovana vid reel föda, att de få indigestion af den. Man måste se andra och — nivelleras. Det hade blifvit en trosartikel i Ringbo som öfverallt annars, och därför gaf man sig ingen ro, förrän man fick

en direktion för nytta och nöje till stånd. De skulle sammanhålla de spridda grupperna och arrangera förströelser.

Doktorn ombads öfvertala sin hustru att ställa sig i spetsen för saken. Han lofvade skrattande att försöka och redan samma dag refererade han damernas önskan för Elsa, med det egna tillägget:

»Det skulle göra dig godt att komma ut litet och att vara verksam. Förlåt mig, men du blir indolent af detta eviga stillasittande med en bok i knät.

Just nu hade Elsa hvarken bok eller handarbete. Hon rökte utan särskild smak en cigarrett efter middagen. Hon hade satt sig på verandatrappan och längtade efter att ett djur: en stor hund eller en liten smeksam katt, ja, bara en tam fågel skulle kommit intill henne och låtit henne känna ett lefvande väsens värme. Hennes ena hand, som hvilade så slappt öfver knät, skälfde af längtan att få ge en smekning åt något, som tillgifvet tryggade sig till henne, men att det kunde varit en människa, tänkte hon inte på.

Gunnarsson gick fram och åter, också han rökte, men det skedde i fullt medveten njutning af att just den cigarrsorten var den bästa, den man minst tröttnade på i hvardagslag.

»Kära Elsa,» sade han otåligt, då han märkte, att hon ej alls följde med hans yttrande, »du får försöka att skrinlägga idealismen

en smula; den passar inte för människor i allmänhet, och dina högre vyer ha ju för resten visat sig ej kunna hålla stånd.»

»Hvilka vyer menar du?»

Han log något försmädligt.

»Du har haft och har kanske än i löndom en stor, outförbar önskan att utan att tangera det så kallade otillåtnas gräns i något afseende ändå frigöra dig från vårt lilla uppkonstruerade europeiska samhälle. Försök förstå, att det till exempel verkar löjligt vid vår ålder att inte ha hunnit öfver isoleringsvurmen än. Man har så litet utbyte af sig själf, att man gör klokast att så mycket som möjligt lämna det sällskapet åsido. Det vi rufva öfver i enrum, tål vanligen ingen sundt gisslande kritik. Och det är ju dessutom klart, att jag gärna vill att min hustru skall representera. Hvarför drar du dig undan allting? Jag har nu tänkt, att vi under sommarmånaderna kan äta på restauranten, så kommer du i beröring med folk.»

Elsa lade bort den utrökta cigarretten och såg flyktigt upp på sin man, eller rättare nästan förbi honom, som man gör det med en främling, hvilkens uttryck icke har något att säga en.

»Det kan jag inte inse fördelen af. Du vet, att jag inte hvar stund på dagen och lika litet på tre fastställda tider kan anpassa mig efter dem, som är mig komplett likgiltiga. Be mig gå till dina sjuka och fattiga, det skall jag villigt göra och låt mig få träffa dem, som du

vet om, att de verkligen lefvat med hel glädje och hel sorg, och jag skall gärna uppge min ensamhet. Men att bli en af de många med lånade fjädrar, tilltalar mig inte. Jag har tyvärr grubblat mycket mera än tänkt och lärt på sista tiden, men jag skulle vara dig så tacksam, Börje, om du ville tala litet med mig, ge mig några utgångspunkter.»

»För hvad?»

»Något stort, allmänt intresse. Jag ville finna något opersonligt, rent af en vetenskap — ja, skratta inte! — jag vet nog, hur olärd jag är och hur få förutsättningar jag har att fördjupa mig i en död kunskap, men om du ville, kunde du göra den lefvande för mig.»

Hennes ögon strålade varma och bedjande emot honom, och hennes fina, oregelbundna ansikte fick färg alldeles som förr, när de i sina samtal gått bort från sin närmaste nästa och känt lifvets mäktigaste pulsslag — genom samkväm med goda böcker och bildande tankar. Dessa diskussioner hade upphört af sig själfva efter giftermålet. Börje hade ej ens föreställt sig, att det kunde vara annorlunda. Förr hade han kommit till de båda ensamma kvinnorna i det lilla gröna huset för att där få njuta dagens vackraste och bästa stund, fylld som den var af ljus längtan mot det mål han satte så högt: en intelligent kvinnas fria kärlek. Hon, den ranka, stolta Elsa-Maria skulle bli hans utan att böjas af konvenansens menings-

lösa knäfall inför en betalad vigselförrättare; och när hon vissnade bort, det måste ju ske snart, det hade han genast haft klart för sig, skulle han varligt lägga ned henne mot en sval kudde, varligare och ömmare än de gånger han famnat henne i lidelse och bön, och sluta hennes ögon med stilla kyssar. Med brutala ord skulle han aldrig sagt henne, att hennes altartjänst vid den mäktigaste gudens offeraltare måste vara slut. Hon skulle ha förstått det och låtit honom gå. Hon skulle förmodligen sedan blifvit en gammal kvinna med små resurser att bruka lifvet, men hvarför fordra ett långt lif, var det ej bättre att lefva fort och helt, så att man ej hann hopa önskningar och förhoppningar likt kolen i en kamin till långsam, trög förbränning, modererad af försiktighetens draglucka! Så hade han tänkt då; nu var allt annorlunda.

Med korslagda armar och en stolt kastning bakåt med hufvudet stod Börje och tänkte detta.

Elsa kände hur ångesten steg upp inom henne, ångesten öfver att vara i fiendeland här, där hon bort ha fridlyst ro. Hvad ville han henne? Han jagade henne ifrån sig med onda, hetsande blickar, men kom hon till dörrn, var den stängd, och han vägrade öppna den. Hon var rädd för att mörkret skulle bli så stort emellan dem genom dessa ständiga slitningar, att de en gång förgäfves skulle famla

efter hvarandras händer, när de måste skiljas, och det gjorde henne ondt, för hon visste, att hon alltid med tack ville trycka hans hand.

Jungfrun tittade diskret i dörren.

»Där är någon, som söker doktorn?»

»Jag kommer genast.»

Börje ändrade ställning. Han drog en smula för energiskt i västen och gaf ett ryck åt manschetterna som för att säga sig själf, att han var en ansad och platsmedveten medborgare.

»Du vill således inte taga någon aktiv del i societeten här?» frågade han likgiltigt, utan att för ögonblicket minnas, att han lämnat hennes uppmaning om intellektuell hjälp obesvarad. »Då får du också finna dig i, att jag fyller både dina och mina plikter för att ge sommarkolonien den växtkraft, som behöfs. Och vill du inte vara med, blir följden tyvärr den, att jag under de här månaderna måste försumma dig något — lämna dig ensam.»

»Gå du gärna, om det roar dig. Jag tror nog, du behöfver världen bättre än jag.»

Han stod redan vid dörren.

»Elsa!»

Hon såg hastigt upp. Det var något han grep efter i sitt tonfall, något han med flämtande intensitet sökte. Hade han redan börjat känna mörkret så, att han omedvetet ropade för att få veta, att hon ännu fanns? Hon tog hastigt några steg framåt som för att smekande

lägga sin arm om hans nacke, men så stannade hon plötsligt i skygg misstro.

»Hvad vill du, Börje?»

»Jo, jag kom att tänka på, att du inte skall vänta mig med någon mat i kväll. Det skall dansas på hotellet för första gången under säsongen, och jag skall se till, att ungdomen kommer i farten.»

»Lycka till!»

Han tyckte själf om att dansa och kunde i en stunds glädje glömma sina tillfälliga missstämningar. Detta visste Elsa, och när han nu stängde dörrn efter sig, var det som han hos henne låst in allt, som aggade och plågade honom. Någon stor sorg hade han aldrig haft och därför var han så obruten och spänstig, så färdig att taga i, när lifvet kallade honom. Om han ej haft det nedärfdt tungsinta draget i sin karaktär, skulle han troligen gått framåt på en lyckligt jämnstruken väg utan besvärande bitankar. Hans intelligens skulle då samlat sig uteslutande om studierna, och han skulle för öfrigt sorgfritt tagit dagen som en angenäm förströelseläsning. Nu däremot fanns det djupt allvar på bottnen af hans själ, och han kunde ej kasta bort sitt grubblande, sökande jag; han fann det åter och åter i floden; det var malströmmen, sade han sig ibland, som tvang honom utom den allmänna segelleden och trots all hans accomodationsförmåga innerst gjorde honom till en enstöring. Han hade så långt

han kunde minnas tillbaka längtat efter en stor kärlek, som kunde värma upp det frusna inom honom, och som yngling hade han gått och gällt för en väldig Don Juan, bara därför att han då så hänsynslöst pröfvade och förkastade. Sedan hade ebbtiden i känslorna inträdt. Han sade sig öfverlägset, att han inte längre frågade efter »den rätta»; envigeskampen för lyckan var slut; och han spillde ej en droppe rödt blod mer i någon kärleksstrid. Han älskade för dygnet, veckan eller månaden och hade nästan aldrig förbrukat mera än att han artigt kunde tacka för lånet. Han hade berättat sina »episoder» för Elsa, och sedan log hon, när folk kallade honom cynisk. Han var snarare asket, ty han hade dragit sig bort af fruktan att göra illa, när han märkt, hur litet han haft att ge. Också till henne hade kommit sökande, spörjande efter lyckolandet, och hvems var felet, att han ej gått i tid för att hinna rädda dem båda? Knappt hans — knappt hennes. Det hade varit storm på två människosjälars villande haf och skepp förliste — lyckoskepp!

Hon hörde hans steg i den knastrande sanden och bredvid trippet af af små ifriga fötter. Elsa gick till fönstret, och såg Börje leda en liten, fattigt klädd flicka med nylagdt förband öfver det högra ögat. Han talade vänligt, uppmuntrande vid barnet, lutade sig ned och klappade henne. Troligen frågade han, om det gjorde mycket ondt i ögat.

Om han bara vändt sig om vid grinden, skulle Elsa nickat åt honom. Men han fortsatte med lugna, jämna steg och utan att se tillbaka. Det var som han ej lämnat något efter sig.

För första gången kände hon en stickande smärta af saknad. Han hade aldrig förr gått ifrån henne med det bestämda målet att söka ett societetsnöje. Hon hade knappast tänkt sig den möjligheten, att han ej hellre fördjupade sig i studier på sina lediga stunder än gick bort till ungdomsförlustelser.

Hon var också — trots egna motsägelser — ung, men det var på ett annat sätt; det skulle aldrig de många människorna ute i myllret riktigt förstå, endast en och annan. Ofrivilligt hade hon velat dana Börjes glädjeförnimmelser till något lika unikt, men det var naturligtvis bara ett fantasifoster.

Hela hans energiskt genomförda plan att utveckla Ringbo till en mondän badort visade, att han ville draga de moderna människorna inom sin sfär. Han sökte inte upp dem, men han lät dem komma till sig. Skaplynnet från olika provinser gick säkert igen hos individen, och Elsa-Maria tyckte sig ofta se speglingen af det land, som fostrat Börje, i hans lynnes egenart. Där fanns de stora, breda, klara linjerna, den orubbliga tryggheten, som gått i arf från far till son liksom de böljande, hvarje år säkert gifvande åkrarna, men midt i allt detta fasta själfmedvetna och manligt själftillräckliga

märktes ett oroligt glitter af fåfänga och utlängtan. Kom den väl af att blicken så ofta lockats ut mot Sundets blåa vågor och drömt bortom dem till främmande land och främmande folk?

Hon, som kom från upplandet med dess typiskt svenska genomsnittsmänniskor eller få utmejslade undantagsnaturer, hade i början med vaket intresse studerat den varietet af människa Börje var. Visserligen hade hon också i Stockholm då och då träffat en skåning, men aldrig kommit i tillfälle att märka hur individuellt olika denne var hufvudstadsbon, ja, också landtbefolkningen omkring Stockholm.

Hon hade lärt sig hålla af det genomgående skånska draget hos Börje. Hvarhelst hon återfann det i stort eller smått, kände hon det, som hon kommit ut på en jämn, bred väg. Det kunde hända, att den föreföll oändlig att gå, men målet syntes alltid, ty det var inga skrymslen af skymmande skogsdungar eller små bergknallar.

Hvad det plötsligt blifvit tyst omkring henne! Det nya hemmet föreföll så skrämmande stort och ödsligt, när hon liksom skulle fylla det ensam. Hon kunde ju gå in i sina egna rum, stänga dörren och försöka föreställa sig, att hon ännu satt i kammaren hos gamla Lalla, men det var underligt; hon kunde ej trifvas riktigt därinne. Det kom ofta just där en känsla öfver henne, att hon var en fånge, hvilken man

unnade alla de små förmåner, som en fri människa aldrig ens tänker på att uppskatta, men som skall göra fångenskapen dräglig.

Hastigt tog hon sin hatt och gick ut. Det fanns en annan plats, där hon hellre träffade moster Lalla än bland de gamla, stadiga möblerna. Raskt tog hon vägen åt kyrkogården, men hon valde de mest undangömda stigar, gled ut och in i små prång mellan de låga husen, smög sig vant under jasminhäckarnas mörka hvalf och klättrade öfver halfrasade stenmurar bara för att slippa gå de knaggliga gatorna, där reflexionsspeglarna glänste i nyfikna rader eller strandpromenaden med sitt brokiga vimmel af okända.

Hon var så skygg för alla dessa människor, som slumpen yrt samman i Ringbo, att fast hon nu knappt mötte en enda, hon ändå tyckte sig höra hviskande röster bakom sig: »Där går doktorinnan! Hon är visst litet konstig.»

Just det yttrandet hade hon nyligen råkat höra. Det var en ung dam, som litet för högt hviskat det till sin väninna. Elsa hade uppfångat en skymt af henne, som hade så frisk röst, att den ej kunde sänkas till klanglöst mummel, och hon hade tänkt, att något så varmt vackert och tilldragande hade hon aldrig sett. Det var underligt, att en blondin kunde verka så strålande, så full af dag och lif. Ingen, som såg henne, kunde tänka på blekt månsken.

Efter ett par dagar hade Elsa emellertid glömt den unga främlingen, men hennes ord förföljde henne. Hon tyckte, att hvarenda förbipasserande upprepade dem, och hennes vanligen så säkra hållning blef ofri. Hon sjönk ihop. Det var som de okynnigt måttat åt henne med småsten eller kardborrar.

För att komma in på kyrkogården måste man passera ett muradt porthvalf, där humlor surrade emot en som förvandlade osälla själar, och dit doften från kaprifoliehäcken innanför kändes så bedöfvande stark, att man fick en förnimmelse af att helt plötsligt vandra in till något sagans blomsterland. Höga almar och hägnande askar skuggade det enkla graffältet, där man dock i allmänhet minnesgodt vårdade »sin kulle». Det var friska blommor och krattad sand på de flesta grafvar. Döden blef till en ljus, vacker högtid härinne; de gamla och trötta höllo särskildt af kyrkogården, ty den varslade mildt om den stora friden.

Elsa drog ett djupt lättande andetag, när hon hunnit uppför de tre vittrade trappstegen i porthvalfvet och stängt den gnisslande, svarta grinden efter sig. Hennes hållning blef med ens spänstig och det ängsliga draget kring munnen försvann.

Hos gamla Lalla skulle hon nu som förr finna en fristad. Hon hade tagit några blommor med sig. Lalla hade varit en god liten blomstermor, och hon skulle alltid få på sin

graf en frisk skörd af sina älsklingsbarn, tänkte Elsa. Det var så lätt att tillfredsställa den enda önskan gamla Lalla haft: »Lägg litet blommor på min graf!» Och Elsa hade sändt hem utifrån dessa fleurs sans valeur, som på vintern skulle ge färg och liksom värme åt Lallas hvita kulle. Aldrig fick där se ödsligt och tomt ut. Det hade hon lofvat sig en gång, då hon öfvergifven af allt grät ut här hos den döda. Hon hade hviskat och hviskat feberheta ord, så viss om att aldrig få svar, ty hon trodde på dödens stumhet, men det var som hon midt i sin förtviflan förnummit, att något vakar bortom griften, att aldrig den kärlek, som gaf helt utan att få, upphör att vara till. Lugn hade inte Lallas bortflyttade ande förmått skänka henne, men hon hade känt som en fläkt af stilla, tröstande smekningar. Och de tårar, som eljest snart skulle stelnat till skälfvande, värkande punkter inom henne, fortforo att falla, lindrande bitterheten i hennes sinne.

Det var ifrån den stunden hon blifvit så tacksam mot Lalla. Nästan hvarje dag gick hon till grafven, satte sig på den grönmålade låga bänken och lät tankarna följa sin bizarra zick-zackled, ty egentligen hade hon inte fäste för dem. Hennes lif förflöt slätt och onyanseradt. Hon hade icke längre något att grubbla öfver eller längta till.

Hon visste, och det sörjde hon stilla öfver, att den man, som en gång i hennes senfödda ung-

dom fått alla hennes starkaste och bästa känslor, nu glidit undan som den båt man följer till synranden utan att vidare fråga sig: Hvarthän? Hon hade mistat intresset för att segla med i det bräckliga flarn, Sven Bryde en gång förvandlat till drömmens stoltaste slup. Hon mindes sin förlofningstid i så oklara konturer som om en annan genomlefvat dessa månader af slitande sorg och dyrköpt lycka, och på den brutala brytning, han utan anledning åstadkommit, tänkte hon nu endast med ömkande vemod öfver att lifvet skulle äga så mycken svaghet under en manlig yta, ty Sven Bryde var icke en; han var en af de många, hvilka kvinnor älska och begråta, men aldrig verkligt trygga sig till.

Elsa hade velat behålla Sven inom sig som ett minne. Hon hade med en äkta kvinnas trofasthet och underliga ödmjukhet inför den kärlek hon en gång gifvit, velat låta honom behålla hedersplatsen, trots hans hänsynslösa bortslängande af henne; trots att hon förnekat honom, när hon i ett svagt, ångestfullt ögonblick gifvit sig åt Börje. Och så stark var hennes vilja att älska den som gått, att hon aldrig nämnde sin lilla döda gosse annat än med hans namn.

Men i det innersta ärliga rummet af sitt väsen visste Elsa, att icke Sven Bryde fanns längre annat än som den aldrig utplånade fläcken efter en genomgripande sorg. Hon skulle kunnat möta honom hvilken dag och stund som helst

utan lust att lägga sina armar om hans hals och kyssa hans ögon, detta en älskande kvinnas mest hängifna vördnadstecken mot en man; det är med sina läppar mot hans ögon hon kysser sig in i hans själ med tack och lof. Och ingen smekning kan någonsin ha större och heligare betydelse än just den.

Elsa hade lidit af medvetandet att Sven Bryde aldrig mera kunde göra hennes lif lättare eller tyngre, att han som de andra blott kunde gå förbi henne, ej ge hennes dag sol eller hennes natt drömmar, och hon hade ryggat tillbaka för tomheten, hvilken måste följa efter sorgens rikedom. Men det gafs ingen makt så stark, att den kunde uppväcka döda känslor, och Elsa hade slutligen måst resignera inför ödsligheten, svedjolandet inom sig.

På sin man tänkte hon sällan, men skedde det någon gång, ryggade hon strax tillbaka för den framhvälfvande ström af längtan, som fyllde henne. Hon pinades nu som förr af intensiteten af sina förnimmelser. Hvarför, hvarför upphörde ej denna heta längtan efter det oupphinneliga: en hel människa. Inte fick man någonsin i den söndersmulade bråkdel universum, som rymmes i individens tillvaro, begära makten öfver en hel själ eller ett helt hjärtas ömhet, en hjärnas alla bästa tankar. Man fick samla de vinddrifna smulorna och känna sig nöjd. De flesta hustrur lärde sig detta delningssystem till en sådan fullkomning,

att de glömde, hur litet de egentligen ägde af den man, de kallade sin egen i nöd och lust, men Elsa kunde ej dagtinga med begreppen.

Någon kom in på kyrkogården, men Elsa vände sig inte om. Hon antog, att det var gamla graf-Anna, som kom hvar lördagskväll för att taga bort vissna blommor och lägga de fina — under veckan sparade — pärlkransarna på de putsade, söndagsprydliga kullarna.

Nej, det var inte hon.

Blixtsnabbt vände Elsa på hufvudet.

Blodet steg flammande varmt upp i hennes ansikte, och hon sträckte ofrivilligt ut båda händerna med en rörelse af glad öfverraskning.

»Börje.»

Han skulle icke varit stämningar och intryck så vuxen som han i allmänhet kände sig, om han ej uppfattat ett älskande tonfall i hennes rika stämma, och han blef dubbelt glad att han följt sin impuls och kommit. Det var synd att lämna henne alltför mycket ensam. Det tålde kvinnor aldrig vid. Han hade gifvit akt på, att de fingo för många ömmande moraliska knutar, när de hänvisades till ensidig fördjupning af egna själsrörelser. Och hvad Elsa beträffade, hade hon i hela sin natur något, som måste få stöd, för att ej brytas. Han tänkte så ofta sammanliknande på henne och en svan, hvilken han en gång i sin barndom sett flaxa omkring med den ena vingen stubbklippt efter ett flyktförsök. Elsa hade också en gång velat sträcka

bort och ut från civilisationens lilla damm. Hon hade ägt en kvinnas starkaste vingkraft: *kärleken*, och när den fråntogs henne, tumlade hon med klippt vinge tillbaka i det gröna slemmet af småpedantiska lefnadsparadigmer.

»Jag sökte dig därhemma,» sade han och stödde i vårdslöst bekväm ställning ena foten mot bänken, »och när Fina sade, att du gått ut, tog jag för gifvet, att du fanns här. Jag tänkte, att vi kanske kunde gå åt strandpromenaden ett slag.»

»Där är så mycket folk.»

»De bits inte, du! Allihop ha konvenansens självpatenterade munkorg. Men vi kan ju gå inåt skogen i stället.»

»Men balen då?»

»Den går af stapeln, förstås. Klockan half nio skall den börja, men först är utfodring. Det är således en god stund att vinka på.»

Hon reste sig utan brådska. Tankarna hvirflade lösryckta inom henne och hon frågade oupphörligt, fast inte ett ord kom öfver hennes läppar: Hvarför kom du till mig? Var det medlidande? Hon hade en gång sett en mycket egendomlig köttätande växt, nepenthes maculata, hvilkens bladdelar sögo till sig och slöto inne som under ett hermetiskt lock lefvande väsen, bara insekter och maskar visserligen, men ändå bekymmerslöst lif, och detta, tyckte hon, var en bild af medlidandet, så underligt det skulle förefallit de flesta, hvilka ju se något ädelt och

stort i denna egenskap. Elsa-Maria mindes, hur hon stått och sett på den fula, sinnrikt konstruerade plantan och tänkt, att just så gömde och dödade medlidandet det som kom i dess närhet. Hvad var medlidandet annat än en fattig men glupsk afart af kärleken, och aldrig kunde hon föreställa sig, att det låg sanning i den populära satsen, att medlidande lätt föder varmare känslor. Hon ansåg, att det på hvarje fri och stolt ande hade en förintande verkan.

Börje hade lagt hennes arm under sin och medan de i rask takt, så som Börje alltid ville ha det, gingo framåt vägen, klappade han en smula tankspridt hennes hand.

»Hvar är han nu,» tänkte hon. De hade båda för mycken aktning för ords mening att bruka tom fraseologi. Tystnaden fick gjuta sig omkring dem som ett stålharnesk, innanför hvilket känslorna sammanpressades.

Slutligen sade hon:

»Gå vi inte för långt nu, om du skall hinna till soupern på hotellet.»

Han såg likgiltigt på klockan.

»Å, alltid hinner jag få en bit. Man skall för resten inte äta så mycket omedelbart före dansen. Jag sade till Fina att sätta in litet skaffning i mitt rum.»

»Finns här godt om unga, dansanta damer?»

»Ja bevars, en hel del.»

Elsa-Maria mindes plötsligt den unga blondinen hon sett för ett par dagar sedan och

tänkte, att det måste bli en estetisk njutning att betrakta henne och Börje, om de dansade par. Hon beskref henne med några ovanligt entusiastiska ord.

»Känner du henne, Börje?»

»Ja, jag är presenterad. Stackars barn, hon har gjort en misslyckad insats på det vanskligaste af alla lotterier, och nu är hon frånskild, har återtagit sitt flicknamn och behållit sin frutitel. Sade du inte något om, att du ville bli bekant med människor, som haft en hel glädje eller en hel sorg? Åtminstone det förstnämnda, tror jag visst, att fru Megdal kan prestera.»

»Hon ser ut, som hon hade fullt upp med vänner.»

Han såg på henne med den humoristiskt-satiriska blick hans grå ögon ibland fingo.

»Hvad är det, som gör, att ni kvinnor alltid få något stramt i tonfallet, när ni tala om hvarandra. Jag har märkt en pendant till det i nitiska husmödrars fruktan att få sina kakrecept exploaterade af andra. De knipa på munnen och säga, att tillagningen är så enkel, men de vilja inte lära ut den. Naturligtvis kunde en kvinna säga oss män mycket vackert och sant om sina medsystrar, men det sker inte. Hon tangerar ytterlinjerna af den andra på ett sätt, som låter oss ana, att vi äro rysligt dumma, som tro, att vi förstå henne, och jag

har just lagt märke till, att jag aldrig hört ett fruntimmer ärligt, utan några om och men, yttra sig om sitt eget kön. Där är alltid ett understucket en smula eller mycket beskt förstående i er uppfattning af femininet. Är det den erotiska successionsordningen ni fruktar, månne?»

Hon undvek inte alls hans blick, tvärtom såg hon rakt in i den, medan hon öfvertänkte hans påstående. Hon trodde inte, att han hade rätt, och hvad henne själf beträffade, visste hon, att det inte fanns någon fruktan för öfvervinnelse af en lyckligare rival, snarare var det väl af bristande intresse hon affärdade människoanalys så knappt.

»Vet du, Börje, jag tror inte, att du har rätt. Det kan väl hända, att det finns småaktighet och afundsjuka, ja, en svartsjuk ängslan också hos outvecklade kvinnliga naturer,» sade hon dröjande, »men en mogen och tänkande kvinna kan säkert vara opartisk och ärlig om inte af ädlare bevekelsegrunder, så därför att hon ovillkorligen upphört med sin mannadyrkan och funnit, att hon oftast har mera att tillgodogöra sig hos sitt eget kön. Jag kan inte hjälpa, att jag tycker det en god, rättänkande kvinna med åren blir oss mera än en man. För de unga af oss är ni oundvikliga, och det är möjligt, att vi strida om er med mindre rena vapen, men när vi känna vår personlighet som något helt, därför att den förmått ge lif åt en

ny människa, då se vi ofrivilligt på er med andra ögon, inte längre så stora af undran öfver er fullkomlighet, och inte så skrämda af fruktan att mista.»

»Den gamla historien om vildanden,» inföll han bittert, »när han fullgjort sina äktenskapliga skyldigheter, får han gå in i vassen och klaga sin ensamhet, medan fru and stolt simmar omkring med det unga släktet. Det är en något burlesk roll du tilldelar oss, och det kan ju vara, att den äkte mannens nattmössa är en maskerad narrkåpa, det håller jag med om, men låt oss inte taga ett så utnött och nedtrampadt förhållande som ett legaliseradt förbund. Vi ska tänka oss dem båda fria. Tror du inte då, att hon skulle bibehålla sin vakna, vackert skälfvande ångest för att mista och sin ljusa lyckodröm om honom som det psykologiskt oupphinneliga och alltid åtrådda, ett lefvande tankeproblem, som hon ständigt i längtan måste grubbla öfver.»

Elsa-Maria skakade på hufvudet.

»Nej, vi växa också utan moderskapets välsignelse ifrån er. Samhället har nu ändtligen tillstadt oss ett par områden att utvidga, och vi behöfva inte männens tankeproblem, vi ha våra egna. När en kvinna älskat en gång och gjort det för att aldrig glömma, bli alla andra män sedan för henne goda, trefliga kamrater. Kom ihåg, jag talar om de kvinnor, som bryta eller gå nya banor, inte om kvarsittarna.»

»Jag förstår, men jag sätter absolut in den moderna afarten i litanian.»

»Det kan jag tänka. Ingen och minst en man vill känna sig obehöflig, men jag är säker, att om ett århundrade har det dock som regel gått därhän, att ni blifvit en episod i vårt lif, som vi sekler igenom varit det i ert.»

Han hade släppt hennes arm och gick midt ute i dammet, hvilket han yrde upp till små gråa moln hvar gång han varsamt satte ned foten.

»Anser du en sådan förändring vara ett lyckligt tidens tecken?» frågade han ironiskt.

»Ja och nej. Kärleken, i den gestalt den hittills kommit till oss, är ingenting annat än smärtfylld lycka. Vi lida mest i samma ögonblick vi älska högst, och vi slita oss själfva i stycken inför den Moloch, som aldrig tröttnar att kräfva nya offer; jag menar den manliga styrkan. Om kvinnorna en gång kunna frigöra sig från alla dessa förnimmelser, skall lifvet få en annan och mindre fordrande mening, men om du frågar mig, om jag kallar den större, svarar jag nej. Jag tror, att vi redan på 16- och 1700-talet gjort vår största insats som äkta kvinnor, och att den komplicerade, moderna typen ger mycket mindre åt kultur och historia af varaktigt värde än våra anmödrar i all deras elementära känslosfär.

De hade vändt om och hade nu hunnit

Ringbo igen. Vid kyrkogårdsporten stannade hon.

»Skall du gå in här igen?»

»Nej, Börje, men våra vägar skiljas i alla fall. Jag går inte upp om hotellet.»

»Sådana idéer!» Han ryckte på axlarna. »Den vägen är bra mycket bekvämare, men du har naturligtvis din frihet. Godnatt! Sof godt!»

Hennes hand låg i hans; den darrade häftigt, och hon var alldeles blek. De stora, mörka ögonen tycktes tala i hjälplös, stum fruktan för något, men läpparna slötos i en mjuk, vibrerande linje.

»Hvad är det, lilla Elsa?»

Färgen kom snabbt tillbaka till hennes kinder. Det hade inte varit hennes afsikt att blotta sig, och hon drog fort till sig handen.

»Tack, ingenting! Frukosten blir väl i vanlig tid i morgon?»

»Ja!» Han såg på henne som hade hon varit ett sprödt träd, hvilket utsatts för en stormil. Han hade sökt upp henne af medfödd godhet och ömmande för det svaga, men det var det underliga med henne, att hon i all sin bräcklighet var så vidjestarkt spänstig; hon bröts aldrig och slog ifrån sig all ömkan. Nu visste han inte igen, hvem som var den starkaste, han eller hon. Han hade gått och tänkt sig, hur han figurligt taladt skulle burit henne

hem, lagt henne, stoppat täcket om henne och läst en hägnande aftonbön ur kärlekens ordbok. Sedan kunde han tryggt aflägsna sig, ty han hade den naiva manliga åsikten, att snälla barn ska somna genast man lagt dem, och när Elsa blef hans hustru, sjönk hon i hans begrepp från vuxen kvinna till den barnsliga ståndpunkt, där man lydigt finner sig tillrätta i Guds och människors rådslag.

»Skall jag följa dig hem,» frågade han och tonfallet blef motvilligt, därför att hans goda stämning flytt.

»Nej tack.»

»Men du ser ut, som du mådde illa.»

»Det kan jag inte tro. Uppehåll dig inte längre, Börje!»

Hon nickade och de gingo några steg i motsatt riktning. Hon kände dock, att hon mycket snart måste stanna, medan han ännu kunde höra henne, och hon ropade honom skyggt tillbaka, just som han ämnade vrida om hörnet.

Börje vände sig raskt.

»Ville du något.»

»Ja — tacka dig för promenaden.»

»Tack själf, du!»

Han gick igen, sedan han lyft på hatten med en ledig vanerörelse.

Hon stod kvar en sekund; först när hon hörde röster helt nära ryckte hon skrämd till

och fortsatte sin väg, men i backsluttningen mötte hon ändå en hel skara sommargäster, mest damer i lysande, fräscha toaletter, så tilltalande, att man glömde bort att se efter, hvem som bar dem. Klädningarna spatserade som oklanderliga lefvande mannekiner framåt gatan, och hattarna sutto charmant på buckliga frisyrer. Att det var människor inom detta utsökta luxiösa fodral, tänkte man föga på.

Elsa Maria kände igen fru Megdal. Hon var helt och hållet hvitklädd och betydligt enklare än de andra. Det fanns något rent och flärdfritt i hennes friska ansikte. Man fick lust att stryka öfver kindens fina rundning och säga henne något smeksamt.

När dessa glada främlingar med sprittande tonfall ut ifrån världen passerat Elsa-Maria, kände hon plötsligt en svidande tomhet, en dof längtan efter att kunna stå midt ibland dem, bekymmerslös som de, med deras förmåga att mäta rågade mått af liten lycka och kalla den stor.

En annan gång skulle hon följa med dit upp i vimlet, om Börje bad henne. Hon hade ju känt, att ensamheten i det nya hemmet på det gamlas grund var outhärdlig. Hon hade till och med varit frestad att säga det till Börje i kväll, när de stodo vid kyrkogårdsporten, att hon måste ha en lefvande varelse att hämma ödsligheten med, men hon betvang

sig. Hon ville ej låta honom se för klart i hennes svaghet; men ägnade hon sig än aldrig så mycket åt sällskapslifvet, skulle han icke taga det som sjuklighet utan som ett andligt tillfrisknande, så i det fallet kunde hon tryggt vara svag.

III.

»Tankeboken» låg uppslagen framför Elsa, den bok, i hvilken hon före sitt giftermål nedskrifvit de tankar, som starkast kräfde rätt att få bli ord, men som formade sig för underligt och allvarligt att kunna sägas till någon.

Boken hade under många, många år varit i hennes ägo. Hon hade fått den af en flickvän att använda till poesialbum och gifvarinnan hade med petig stil offrat första sidan åt en konfirmationssentens:

»Alltså skola de sista vara de första och
de första de sista,
ty många äro kallade, men få äro utvalda.»

Det dröjde litet, innan Elsa-Maria erinrade sig, hvarifrån denna vers var hämtad, men mindes slutligen att det var Jesu ord till de knorrande vingårdsmännen, hvilka förebrådde honom att de som kommit i elfte timmen fingo lika betalning med dem, som burit hela dagens

»tunga och hetta». Sent kommo de till skörden, hela dagen hade de stått och bidat att någon skulle leja dem, dessa sistanlända vingårdsmän. Hade skriftverserna någon afsevärd mening, undrade Elsa-Maria, kunde man också i elfte timmen nå fram till målet, fast dagen gått utan vandring eller id?

Hon bläddrade vidare i boken och läste här och hvar sidor, som hon skrifvit strax efter sin brutna förlofning med Sven Bryde. Det var egentligen då hon först börjat svärta de styfva, hvita bladen med ord, hvilka lagt sig till ro där som uttröttade stormdrifna löf.

Hon hade en mycket bekväm plats här i Lallas breda, bastant stoppade länstol och från det öppna fönstret kom en frisk, välgörande hafsluft. Rummet var guldmättadt af sol i väster. Allting blef så vackert i denna stillsamma glans. Hon lutade sig tillbaka och såg rundt omkring från föremål till föremål som smekte hon dem alla. Hon hade tagit fram boken för att få någon att tala vid. Den långa tystnaden blef henne outhärdlig. Börje hade inte varit hemma sedan tidigt på morgonen och under mottagningen, men sedan strax rusat ut för att lägga om ett förband på en velocipedyngling, hvilken i sin sportfanatism brutit högra armen. Middag hade han som ofta nu under sommaren ätit på hotellet. Han bjöd eller blef bjuden. Doktorn var alldeles nödvändig för det lilla badsamhället.

Elsa var inte alls svartsjuk, men hon sörjde öfver, att en man med Börjes fasta intelligens gjorde sig till alla damers riddare som hade han varit en enfant gâté. Hon sade sig, att hon bättre skulle förstått en stor, hel känsla för en enda af dessa många. Det vore till och med inte underligt, om han tröttnade på sin själsliga och fysiska ensamhet och sökte en ung kvinna, så som han en gång sökt henne, men att låta sig förflackas af hvarje dags innehållslösa ordrytteri, det var honom icke värdigt.

Hon fäste plötsligt blicken på hans fotografi, som stod framför henne på bordet.

Om han ginge . . .

Om han en dag stängde dörrarna till det trygga vackra hemmet, där det var så tyst, men ändå stundtals så ljust som af blid väntan, om det bland dem, hon nu så modigt kallade »många» funnes *en*, som hade makt att draga Börje till sig i den fria lycka han åtrådde . . .

Här satt hon, hans hustru, och frammanade en annan, som kunde få rätt att taga väldet ifrån henne. Hon skakade på hufvudet åt sina egna fantasier, och det stäfjade trotset reste sig inom henne. Hvarför gick hon ur vägen i passiv olust för envigeskamp om sen lycka? Hennes kunde felet bli, om Börje tvangs in öfver främmande trösklar för att känna lifvet självt. Inte var det samhällets band, som gjorde kärleken fågelfri, det var känslornas yttrings-

stelhet, rädslan att ge sig en varm stämning i våld, nä rman måste minnas den med ansvarstyngd.

Hon hade begärt, att Börje skulle komma till henne, att han genast skulle förstå hemmets gemensamhet; han, som endast tvunget tänkt sig in i ett ordnadt hemlif. Hon fann sig orättvis och log strax därpå åt sin hänsyn — »jag skall älska honom,» tänkte hon i sorgsen analys. »Jag älskar honom kanske redan, efter jag ser felet större hos mig än hos honom och letar efter möjligheter att få behålla hans ömhet!»

När hon nyss bläddrat i tankeboken hade hon på en sida funnit antecknad ett citat, som Börje tillägnat henne: »Livet er ikke liv, før det får indhold, derfor söger jeg til dig.» Hon upprepade orden, sade dem helt högt, i det hon gick fram till fönstret och lät solskenet flöda som ett gifmildt strömmande hälsovatten öfver sitt ansikte. Hon gjorde de enkla, sanna orden: »Livet er ikke liv, før det får indhold, derfor söger jeg til dig», till sina egna. Hon visste ju, att hon hörde till en mera blod- än muskelstark kvinnogeneration, som sökte lifvets innehåll i hängifvenhet, och hela hennes väsen sträcktes i denna stund mot längtan att få ge och taga kärlek. Hon koncentrerade sin längtan hos Börje efter han var den, som stod henne närmast i världen, men så varmt var det just nu i hennes sinne att känslorna som

glödande strålar riktades ut mot hela, vida världen.

Det skulle då aldrig bli ålderdom och stiltje inom henne? Hon lutade hufvudet mot fönsterposten; så kunde hon se rakt in i det flammande solklotet, hvilket likt en väldig eldboll vaggade på det blankstilla vattnet, och hon undrade, om det ej var lika omöjligt att förfrysa en liten människas solbrand som att omintetgöra solarna i världsalltet.

Man kunde se gammal och vissnad ut som träd och mark i höstsolsdagar, när lifvet hunnit sin september eller oktober, men inte var den inre värmen, det strålande ljuset försvagadt. Sinnet hade nog sitt solsystem kvar, fast det ingenting förmådde öfver kroppens förvissning.

Så många funderingar man fick i ensamheten. Bort med dem! Hon strök sig öfver pannan och gick in i rummet igen.

Tankeboken låg fortfarande uppslagen; det var som hennes hastigt uppsvallande lifslust sjunkit, när hon fäste blicken på den. Där stod så mycket af det, som vållat henne bitter sorg, och hon vände dröjande den sista skrifna sidan, den där det stod:

»Bara en natt till . . . några korta morgontimmar . . . och tåget ger signal till afgång, då far Elsa-Maria Heiden bort för alltid, bort från sig själf — in i en ny tillvaro. — — —»

Hon vände ännu ett blad och lät det

förbli blankt, på nästa skref hon Goethes ord:

. . . »ein Mensch gewesen,
und das heisst ein Kämpfer sein.»

Detta korta motto var henne nog. Hon nickade åt det som åt en gammal, kär, klok lärare och slöt boken med tack för lektionen.

»Hallå!» Börje stack in hufvudet genom fönstret. »Du har väl inte lust att gå med upp på soarén i kväll? Fru Megdal skall sjunga.»

Hon kom fram till fönstret.»

»Jo, jag har lust.»

»Nå, det låter höra sig. Kan du vara färdig om en halftimme.»

»Ja, men heller inte förr.»

»Dröjer du, så går jag före dit upp. Du hittar ju. Tillställningen blir i paviljongen.»

»Ja, jag hittar.»

Det stramade till inom henne som om en hård hand ryckt i hjärtat. Om det inte varit honom komplett likgiltigt, ifall hon komme eller ej, kunde han väl väntat de par minuterna öfver, tänkte hon bittert, och hon fattade ett såradt, tvärt beslut att stanna hemma, men ångrade sig genast. »Das heisst ein Kämpfer sein,» hade hon ju nyss skrifvit, medveten om, att det var strid, som väntade. — — —

När hon ett par sekunder öfver den utsatta tiden kom in i salen, stod Börje där. Han vände sig emot henne en smula nyfiket intres-

serad. En kvinnas kläder var för honom, som venusgräset öfver rosor: ett raffinemang, som dolde och framhöll. Han mindes inte, att han sett Elsa i den toaletten förr, men han var nöjd med henne och en minut tacksam för sin äganderätt.

»Hvad är det, som gör dig så vacker,» frågade han.

»Förmodligen min pariserklädning. Du har själf valt den.»

»Jag tror inte det är den, fast den onekligen klär. Din skönhet lånar inte färg och glans af tygbitar, men den gömmer sig i sorg och strålar fram i glädje. Är du glad, käraste?»

»Jag var det nyss.»

»Och nu?»

»Undrar jag, hvarför jag var det.»

Han ryckte omärkligt på axlarna. Sådana där fantasifoster voro naturligtvis cerebrala sjukdomssymptom; han kunde inte uppfatta dem annorlunda, men han fick låta henne behålla sitt onda, till dess han visste botemedlet.

»Vill du inte nu heller gå folkvägar,» frågade han skämtande, när de kommit utom grinden.

»Jo, nu går jag med dig.»

Han lade hennes arm med en fast tryckning intill sig. Det var första gången han skulle visa det lilla rike, där han var envåldsmonark, att det också hade en drottning och oreflekteradt hade han en förnimmelse af att han höjde henne till sig och öfver de andra, när de sida

om sida gingo in i den väl besatta salongen. Pratet och sorlet från den stora människobikupan tystnade; endast i ett par smärre kotterier var man sig själf nog och frågade ej efter Ringbos förnämsta honoratiores.

»Jag skall presentera ett halft dussin eller så för dig,» hviskade Börje, »men tro för all del inte, att jag söker ut dem, som möjligen sitta inne med djupsinnigheter. Herrar finns det, som du ser, inte godt om och fruntimmer ha just inte något att lära ut. De prata rätt lustigt, det är deras styrka.»

Elsa visste, att Börje inte alls var stygg och inte heller mera öfverlägsen än de flesta mångsidigt bildade och vetenskapligt utvecklade män. Det ingick bara inte i hans uppfattning att karakterisera kvinnan på annat sätt än som en liten angenäm a prataautomat, konversationsfähig och prydlig, men inte duglig till en vän, som man tryggt förtrodde allt. Hon log, när hon tänkte på, att det verkligen kunde ha en så exakt betydelse detta vanföra ord »fruntimmer», som Börje företrädesvis använde, om han inte talade om kvinnan som danandets inkarnation.

Han presenterade; det ena namnet efter det andra afstämplades slarfvigt i Elsa-Marias minne, det ena ansiktet efter det andra fotograferades af i ögonens näthinna, utan att hjärnan sekunden efter kunde hjälpa till att framkalla det. Med ett halft dussin hade Börje denna gång förstått ett fyratiotal, och Elsa-Maria undrade, hur han

detaljeradt kunde känna dem alla och ha något att säga dem. Hon kände sig plötsligt så liten och fattig bredvid honom. Hvem var hon, hvart gick hon, hvad ville hon, när hon ej kunde blanda sitt väsen med de andra, med människorna.

»När du nu blir trött, försvinner du helt enkelt,» sade Börje, när han ändtligen skaffat henne plats och på språng till ett eller annat dock artigt stod hos henne ännu som hos den sistkomna främlingen. »Ser du, det gamla ordstäfvet, att 'Wer seine Zunge hat in Gewalt, wird in Ehren alt', praktiseras inte här. Nå, ser man på, fru Megdal med uppvaktande kavaljerer. Hon är briljant, den lilla frun med sin mycket skira vemodsslöja öfver en sprittande barnaglädje, alla våra ungherrars ange gardien och alla fruntimrens enfant terrible. Känner du henne.»

»Nej, du vet ju, jag känner ingen.»

»En rätt tråkig sanning. Mig roar människor obeskrifligt, och jag låter dem söka upp mig för att underhålla mig. Om någon god humorist skrefve människosläktets historia, skulle jag tvärt abonnera på den boken.»

Hon såg, hur hans intelligenta ansikte lyste af vaket intresse och hur hans blick just i detsamma arbetade i samförstånd med en vacker flickas öfver någon lustighet de båda uppfångat. Strax därpå hade han lämnat Elsa-Maria och hon bjöd till att utan för synbar möda släpa

sig igenom ett 'on dit' med sin granne, en fet fru med två döttrar och giftermålsmission.

När »konserten» började — badgästerna tyckte om att ge den lilla aftonunderhållningen ett klingande namn — kom Börje och satte sig på en ledig stol bredvid sin hustru.

»Vi få nog rätt god musik i kväll,» sade han belåtet, »här är ett par förmågor; sången däremot antagligen bara litet fruntimmerspip och så en äckligt uppstyltad tenorbaryton, men piano- och fiolnumren ska bli roligt att höra.»

Elsa-Maria satt tyst. Hon hade inga förstående ord att svara honom med, ty hon var hvarken mer eller mindre musikalisk än folk i allmänhet, då Börje däremot — det visste hon — fast hon aldrig hört honom spela — hade en ovanligt säker och djup musikalisk utbildning.

När hon sedan under det konsertstyckena utfördes såg, hur han ömsom njöt, ömsom ogillade och flera gånger till hälften vände sig emot henne som för att uttala någon tanke, kändes det som någon fort förde ett glödande järn genom henne. Blygseln öfver att ej kunna räcka till i detta fall heller, gjorde så brännande ondt. Och ändå sade hon sig, att hade han varit en annan, en som hon lärt älska och tro på, *innan* omständigheterna tvungo henne att kalla sig hans hustru, skulle hon haft mod att fritt uttala sitt omdöme, blifvit rättad och kunnat skratta med, om han skämtsamt påpekat hennes

brister. Nu voro de så rädda att såra hvarandra, därför att ingendera kunde glömma bandet, som knutits i självöfvervinnelse.

Först när fru Megdal sjöng, kände Elsa-Maria, att detta förstod hon. Föredraget var så enkelt, men så skoladt och distinkt, på samma gång som varmt och själfullt, att hvarenda åhörare rycktes med. Hon var också så vacker där hon stod, att den skallande applåd, som aftackade henne, minst lika mycket gällde apparitionen.

Börje var ibland de första, som gingo fram för att komplimentera henne. Han talade länge och lifligt vid den unga frun, som svarade, ej blott med sin klara stämma utan med hela sitt strålande ansikte.

Ett par påpassliga damer skyndade genast fram till doktorinnan med giftblåsan full och gadden ute. De representerade hvasstungorna på samma sätt som det finnes monomaner bland hyggligt folk, och de hade så underligt mycket att förtälja om doktorns förkärlek för den förtjusande, frånskilda frun.

Elsa-Maria lyssnade med ett stereotypt leende. Hon brydde sig så litet om deras utläggningar. I självfva verket var ju Börje fri eller kunde åtminstone ofördröjligen bli det. Hyste han mera än ett flyktigt intresse för fru Megdal, kunde han gå raka vägen. Hon sade sig det som när man talar om en kär anhörig, hvilken lif eller död är på väg att rycka ifrån

en sedan man förut mistat allt annat värdt att hålla af.

Till första valsen bjöd Börje upp sin hustru.

Hon hade tänkt säga nej, men lusten att rytmiskt vaggas bort från tankar tog öfverhand. Hon frågade inte alltid efter dans och kunde dansa illa eller behagfullt allt som hennes egen stämning förde henne, men i kväll var hon glad att få glida ut på den jämna golfytan i löpande stillsam takt. Börje och hon hade aldrig förr dansat tillsammans, men de tänkte båda, att de med denna vals fingo en ungdomens lyckostund till skänks.

Sedan dansade Elsa-Maria oafbrutet. Hon visste ej hvarifrån de många ifrigt bockande, angelägna kavaljererna kommo, tänkte nästan, att de framlockats genom något trollspö, ty hon hade inte alls sett till dem vid festens början, och nu blefvo de henne så till vida öfvermäktiga, att hon måste afskeda flera, därför att hon redan var uppbjuden.

Börje iakttog henne och tänkte, att det var rätt behagligt att känna sig smickradt förälskad i sin egen hustru. Han dansade mindre än vanligt och föreföll något tankspridd, ty medan han talade vid de andra följde blicken Elsas smidiga gestalt. Det var länge sedan han sett henne sådan som i afton... Han mindes henne plötsligt från en fest han som ungkarl haft här i Ringbo för hennes skull. Då hade hon

haft en eldröd klädning, och han hade tänkt på henne som en flammande låga, en lusteld, hvilken han längtat efter att få värma sig vid. Fast hans händer knappt snuddat vid henne, hade han förnummit henne i sin famn och hans åtrå hade kysst hennes darrande känsliga mun. Hon passade icke för hvardagslag med förkläde och dammvippa i husmoderlig rigorös sämja, sade han sig. Ville hon däremot göra sitt lif till en festglädje, var hon oemotståndlig.

Fru Megdal och många flera voro vackrare än hon, men hon utöfvade samma tjusning som kaprifoliedoft en ljum sommarkväll, eller som den sista dallrande tonen i en lidelsemättad, själsstark komposition. Man älskade henne för att begära henne — — men ägde man henne någonsin?

Signe Megdal lät sin solfjäder slå upp och igen tre gånger i doktorns omedelbara närhet, och sedan lade hon den en sekund på hans arm.

»Nu har jag konstaterat en sak,» sade hon käckt.

»Hvad då, om jag får fråga?»

»Doktorn är inte ett spår nervös.»

»Nej — hvad skulle nu framkallat irritation för resten?»

»Min solfjäder.»

»Å — Psyches beaux restes, nej, dem har

jag endast en svalkande förnimmelse af, behaglig i flesta fall.»

»Vi ska inte prata skräp, säg! Jag är allvarlig i afton.»

»Såå, det var ju märkligt.»

»Sitt hos mig en stund ute på verandan och pyssla om en stackars trasig själ.» Hon bad barnsligt, nästan tiggande som vore hon mörkrädd för sitt eget inre. »Jag är sjuk på mitt sätt; sjuk af längtan.»

Han följde henne utan invändningar till en fredlig fläck på den stora glasverandan.

»Nå, hvad kan jag nu göra för den sjuka längtan,» frågade han skeptiskt och tänkte, att hon hade väl runda kinder och något för blondt hår för att vara af ras.

»Jag har sett på doktorinnan och er, tills alla de gamla såren gått upp inom mig.»

»På oss. Då har ni fått låta era blickar gå korsvis, ty min hustru och jag ha just ingen stund förekommit tillsammans utom under första valsen.»

Hennes blå ögon glittrade till som insjövatten i solsken.

»Doktorn är svartsjuk!»

»Fru Megdal, sade ni inte nyss, att vi skulle låta bli att prata skräp.»

»Jo, men det här är allvar det.»

»Ja, i fruntimmersuppfattning grasserar visst svartsjuka som ett slags verificeradt inferno, men jag kan försäkra, att vi karlar just aldrig

befatta oss med att råka i den elden. En och annan tjuguårig celadon hittar möjligen dit, men därmed basta. För att nu hålla oss till exemplet. Hvarför skulle jag vara svartsjuk? Frågar man egentligen mera efter den man dansar med än att man begär en bra takt etc?»

Han talade liknöjdt, och det var honom verkligen absolut likgiltigt med hvilken Elsa dansade och pratade. Han var säker på att här icke fanns någon, som kunde eröfra henne, och om det också plötsligt uppträdt en rival, skulle han nästan föredragit en andlig brottning med denna framför detta ovissa, halft skygga, halft lockande, som hvarje dag mötte honom likt en bortvänd famn.

Signe Megdal var en alldeles för äkta kvinna att inte hellre slita af samtalets tråd, där den började trassla sig än att reda ut den med tålamod, och när hon knutit vid efter att ha glidit bort från replikskiftet sade hon naivt:

»Jag kunde inte ana, att ni två var så lyckliga.»

»Men nu underskrifver ni det som ett faktum?»

»Ja.» Hon suckade tungt. »Kan jag inte få komma och se ert hem? Det skulle ju göra både ondt och godt, men jag finge kanske lof att gråta ut hos er hustru. Ibland måste man tala om för någon, att lifvet är grymt och förfärligt.»

»För att sedan upptäcka, att efter regn

låter Gud solen skina,» inföll han skämtande. »Ni är då inte alldeles öfvergifven af glädjen, fru Megdal.»

»Nej, det ser nog så ut. Men jag är ändå alltid ensam. Det vet inte en man, hvad det vill säga. Ni tror, att därför att vi kan skratta och prata, så känner vi ingenting.» Hon vred med en nervös rörelse sitt briljantarmband rundt på den hvita armen, så att röda märken uppstodo. »Å hvad jag saknar ett hem och en vän när jag ser två som riktigt funnit hvarandra.»

»Men det är väl en sällsynt uppenbarelse.»

»Ja visst, men man känner det genast.»

»Mycket skarpsinnigt, fru Megdal. — Låt nu armbandet vara stilla, det är synd om handleden.» — Och så, hvad var det nu vi skulle göra för er själ. Den behöfde en själasörjare efter hvad jag kunde förstå. Jag har mycket enkla råd: frisk luft, salta bad, motion, ej för många skriftliga eller muntliga utgjutelser till deltagande väninnor och så — en mer eller mindre solid förälskelse.»

»Fy!»

Hon reste sig indignerad och rodnande, men flickaktigt road af det vågade uttrycket. Hur kunde han ... och hur skulle hon våga fortsätta utan att kompromettera sig.

»Sådana saker säger man inte till en dam,» tillade hon stammande.

»Nej, jag tror inte det är brukligt. Men jag har den svagheten att uttala mina åsikter.»

»Hvad skulle doktorinnan säga, om hon hörde er,» frågade fru Megdal med en anstrykning af koketteri.

»Din lilla söta gås,» tänkte Börje utan lust att offra något på hennes altare, »hör du till dem man kan draga ut och in och få piglocksmelodier ur, ha vi inte mycket att säga hvarandra.» Han hade aldrig sett henne sentimental förr utan käck och glad och i den egenskapen hade hon tilltalat honom. När han nu också märkte, att hon stödde hela sitt mollackord på en felaktig uppfattning, erfor han en tjufpojksaktig lust att rent ut säga henne, ar litet människokännare hon var. Det verk komiskt att gå omkring och gälla för en erlycklig äkta man, när man balanserade på randen till bankrutt i det afseendet eller åtminstone hade kapitalet »lycka» mycket oåtkomligt placeradt.

»Tror ni inte det skulle vara nyttigast att gymnastisera bort de dystra funderingarna med en Wienerkreutz,» frågade han vårdslöst. »Får jag lof?»

»Nej tack, jag har inte lust.» Hon lade med en trött åtbörd armarna bakom hufvudet, »jag behöfver tala ut. Å, hvad jag kan afundas småbarn, som få skrika riktigt, när de är retliga.»

»Hvad i all världen är det som så i en hast irriterar er,» frågade Börje otåligt under det hans blick dock med gillande, detaljerad kritik följde de vackra linjerna af hennes kropp,

sådana de tydligt framträdde under den välsydda prinsessklädningen, »det har naturligtvis en fysisk orsak.»

»Nej —» hon tvekade och utbrast sedan tvärt: »Jag vill bli älskad. Jag har inte sett kärlek, bara flirt här förut, men i kväll har jag öfverraskat än er, än doktorinnan med ett snabbt ögonkast förbi hela, hela världen och rakt in i hvarandras blick. Ni kan nog tycka, att det är ogrannlaga af mig att yppa det som skulle vara hemligt förstånd mellan två, men jag, stackars lilla tredje, har ju bara gjort som flickan med tändstickorna, värmt mig vid syner.»

Han bet i mustascherna för att dölja ett leende öfver hennes kvasipoetiska vältalighet, men han blef dock varm vid föreställningen, att de tillfälliga blickar Elsa och han växlat skulle kunnat tydas som älskogsbud. Han skulle berätta henne det som en lustighet en gång. Hon hade ju inte lätt att skratta åt sådant, men han ville i alla fall se hennes min.

När de bröto upp från dansen alla de muntra kotterierna, var klockan mera än hon hade lof till för rättrogna kurgäster, och Börje sände som vägkost ett och annat litet spetsigt ord med de unga bleknade damerna.

Elsa-Maria flämtade lätt efter dansen, men hon föreföll eljest ej ansträngd. Ögonen strålade och blodet flöt så friskt under den tunna huden. Hennes man hjälpte henne tyst på med kappan

och när han ordnade kragen öfver hennes bara hals, tänkte han ironiskt: »Jag kysste henne i nackgropen, om jag inte hade rätt till det. Nu väntar jag tills vi komma hem och fönster och dörrar blifvit ordentligt stängda. C'est la vie commune!

Det var en ovanligt ljus julinatt med hög, skimrande klar luft. Likt silfverstift, som fasthöllo det oändliga blåa hvalfvet, lyste stjärnorna, och Börje nickade igenkännande mot dem. Han hade under många års ensamma studier lärt sig liksom tala vid de tindrande himlakropparna, följa deras gång och intressera sig för dem på ett närmande personligt sätt.

När han släckt lampan på skrifbordet i sitt rum i den sydsvenska universitetsstaden och rullat upp gardinen för att se ut mot den vida horisonten öfver slätten, hade han alltid erfarit dygnets största tillfredsställelse. Han utbrast aldrig instämmande i några exklamationer öfver stjärnhimmelen, men i ensamheten tillbad han allt detta otydda, aflägsna, som lyste och slocknade eller brann med milliontals gånger en evighetslampas intensitet.

Elsa-Maria hade läst astronomi som man gör det i högre flickskolor och glömt det igen. Ämnet tilltade henne inte som vetenskap. Hon var fullständigt nöjd med att känna igen Karlavagnen, Venus och några andra. Hon hade njutit af de vackra, sinnrika myter, som voro förknippade med stjärnorna, men aldrig låtit

tankarna glida ut på forskningståg öfver firmamentet. Hon kände emellertid till Börjes passion för de lysande världarna och gick nu tyst bredvid honom för att ej störa hans stjärnvandring. Då och då stannade han med starkt tillbakaböjdt hufvud som för att söka något däruppe och nickade sedan bekräftande: Naturligtvis! Just där måste den finnas!

Hon stannade också, men hon såg utåt hafvet. Det låg där mörkt och blankt och stumt utan att föra en enda hviskande våg mot stranden, utan att ett enda fartyg gled fram och klöf den opålitliga spegeln.

»Nej, jag går kanske så långsamt, att du förkyler dig,» sade han slutligen med ett ryck ur sina egna tankar.

»Det är ju alldeles ljumt; för resten kan jag gå i förväg. Jag vill gärna sitta en liten stund på verandan.»

»Det var ingen dum idé.»

Han gick fortare. Bakom sig och från strandpromenaden hörde de dyningar af glada godnatt, som mojnade bort först i enstaka utrop likt svaga, kallande ljud, och sedan i dröjande steg. Natten var för vacker, att unga händer lätt skulle glida ur hvarandra, för stilla för att ej drömmarnas älfdans skulle smyga fram genom varma sinnen. Det var en farlig natt med doft från äng och skog och med oro i hett blod. Men de gamla

kallade den »skön» med sin egen konstlösa förvrängning af detta ord och somnade tryggt och dufvet med armarna fredligt korsade under täcket.

Börje svepte en schal om Elsa och sköt en låg pall under hennes fötter, när hon placerat sig i sin favoritstol på verandan. Själf ställde han sig vid balustraden och lutade hufvudet mot en pelare. Slutligen vände han sig mot henne, och hon såg då, trots skymningen, att hans ögon mörknat under intrycket af en häftig sinnesrörelse. Hon väntade med ångestfullt klappande hjärta, att han skulle säga något, som gjorde deras förhållande till annat än nattgammal is, men han teg. Det han velat i tankarna, fick ej bli ord.

»Är du trött?» frågade hon, och hennes fruktan för att tonfallet skulle bli en oombedd smekning, gjorde det i stället sträft.

»Nej, inte särskildt. — Vet du, jag har hört lilla fru Megdal beklaga sig i kväll öfver att vår lycka gjorde så ondt i ögonen på henne. Hennes längtan blef outhärdlig efter ett liknande förstående, som det hon märkte hos oss.»

»Stackars liten,» svarade Elsa-Maria undvikande. »Hon ser så sund och varm ut, att jag kan förstå hon behöfver en famn.»

»Ja, men hon är sipp.»

»Hur menar du?»

»Å, det är den gamla vanliga historien att kärleken först skall spikas upp som en lagenlig kungörelse, innan den kan få träda i kraft. Hon längtar, säger hon, men tror du hon ville offra något för sin längtan? Nej, först skall det vara frieri och ringar och annons o. s. v. o. s. v. in i den nyinredda våningen, där bröllopstelegrammen läggas inbundna på salongsbordet och bli till neddammade välsignelser.»

»Allting kan förlöjligas,» sade Elsa-Maria kort,» men att först vara frånskild hustru och sedan öfvergifven älskarinna kräfver ett större moraliskt mod än en vanlig kvinna har.»

»Öfvergifven älskarinna! Jag skall tala om för dig, att hvarken historien eller hvardagslifvet har många sådana fall att uppvisa, men däremot oräkneliga motsatta. De franska kungarnas älskarinnor voro ju mäktiga politiska medlare, högt aktade; och våra största europeiska skalder ha gifvet exempel på att trofheten trifs bäst i fria förhållanden. En af de yngre författarna kallar den människa lyckligast som är »lyckligt ogift», och i det uttrycket måste man förstå de möjligheter till personlig utveckling både han och hon har i sitt obundna stadium. Man skall längta efter hvarandra, som vore ägandet ännu alltjämt en otillfredsställd åtrå; det är den ljusaste hemligheten af kärlekens väsen, och den omintetgör naturligtvis det triviala hvardagsförhållandet, liksom det

dödar åtminstone hennes individuella framåtskridande. Eller har du någonsin sett exempel på att en konstnärinna uppgått i matlagning, linnelappning och småbarnskånk? Nej, vill hon bli stor, behåller hon sin konstnärsväg okorsad.»

»Det har du rätt i, men — hon känner sig inte lycklig. Det tror jag för öfrigt aldrig, att en konstnärinna kan vara annat än i enstaka ögonblick. Hon slits emellan lif och konst, vacklande eller segrande, men aldrig så starkt fästad vid endera, att hon ej saknar det andra.»

»Det finns konstnärsnaturer utan att exponera sin talang,» sade han, »eller rättare, den har en gång i ett föregånget led haft sin fulla styrka, om den ej i stället hvilar som embryo för att först i ett kommande led bli utöfvande. Till endera slaget hör du, Elsa, det har jag alltid tänkt och därför varit rädd, att du skulle duka under för din nedärfda trångsinthet och bara bli en matfru eller en barnkammarautomat.»

Hon höjde hufvudet helt litet, så att hennes blick kunde nå upp till hans.

»Jag har alltid ansett det varit det största och enda fullt berättigade i en kvinnas tillvaro att bli mor,» sade hon fast, »och hade min lille gosse fått lefva, skulle det varit min stoltaste konstnärsdröm att ge lifvet det bästa i honom. För mig hade barnkammaren varit

ett rum med de rikaste skatter, och aldrig skulle det funnits en gnista af automatiskt tramp i min sträfvan att för hans skull gå de bästa vägarna.»

Han lutade sig plötsligt ned och kysste hennes händer, som lågo hopknäppta i knät.

»Du är inte af vår tid, Elsa, och ändå före den i ärlighet,» sade han vekt. »När du själf var ung, borde du träffat en ung man, som haft samvete nog att förbli en god äkta man med patriarkaliska dygder. Det skulle aflat en ätt, som kunnat se synden i hvitögat utan att blinka.»

»Jag tror snarare, att jag så långt jag kan minnas tillbaka har ansetts som min släkts bête noire,» sade hon leende, »jag har alltid velat se ned i afgrunden, när de andra fogligt stannat på afstånd, rädda för svindel.»

Det blef tyst omkring dem igen, och natten djupnade, blef mörk utan nyanser, endast stjärnorna sände sina dallrande ljusfloder ut öfver himmelens vidder. Från trädgården kom då och då en varm våg och förde med sig blommornas doft, mest rosornas, som nu stodo i sin fulla prakt, *för* rik, ty hvarje kväll vid solnedgången hade solen förbrännt de yppigaste rosorna, och vinden strött bladen på marken i barmhärtigt förintande.

Börje sprang hastigt ned för de få trappstegen, som ledde till trädgården. Fast han kände hvarenda buske och träd, måste han

ändå stryka eld på en tändsticka för att vara riktigt säker att komma rätt. Han bröt en the bride, dessa stora, hvita rosor, som man ser någon gång vid gamla herrgårdar eller i en prästgård långt från allfarväg. Lalla hade med stolthet visat honom dessa rosor och sagt:

»Jag tänker alltid, att så hvita och rena borde brudtankar vara som mina blommor här.»

Han kom tillbaka med rosen i handen.

Elsa-Maria stod färdig att säga godnatt. Hon hade rest sig och gått inåt salen, där hon tände ett ljus, som hon ville taga med in.

Börje lade sakta sin arm om henne och lät den hvita rosen i hundratals lösgjorda blad glida ned på hennes hals och bröst. Sedan böjde han hennes hufvud bakåt och kysste henne med en enda lång, brännande kyss.

Hon blef inte skrämd öfver det svala blomsterregnet, det föll som lena smekningar in mot hennes kropp, och hon njöt af den fina honungsdoften, hvilken hviskade om högsommar. Tryggt stödde hon nacken mot hans arm och slöt ögonen med en fridfull förnimmelse af att i denna stund voro de hvarandra nära i den bästa mening, så nära som tvenne sökande människor endast komma hvarandra, när deras inre är hunger och törst efter lyckan och ändå ångest för att aldrig nå den.

Han lade hennes öra mot sina läppar och bad med ord, som hon knappast hörde, men hvilkas varma ljud kom henne att trycka sig in i hans famn utan häftighet, men med den ömhet, som bäfvar för morgondag.

Ur tankeboken.

Den 29 juli.

»Det är egentligen för att skrifva af Heidenstams vackra dikt 'Du hade mig kär' jag i afton öppnat tankeboken. Den fanns bland fru Megdals noter, och först hade jag tänkt be henne sjunga den, men ångrade mig. Det jag trodde vara själfull enkelhet i hennes föredrag, är inlärd konst. Hon blir visserligen en annan än sitt vanliga jag, när hon sjunger, men det är bara ett djupare sken, en starkare reflex af en större vilja än den som eljest spåras hos henne. Jag gick henne villigt till mötes, därför att jag trodde, att jag skulle komatt hålla verkligt af henne. Hon var så mjuk och fin och varm, men nu vet jag, att mig skall hon aldrig ge annat än det flyktigt spörjande intresse man ägnar åt den, som står i en passage, hvilken man måste igenom.

På de sista åtta dagarna har jag oafbrutet frågat mig: Är Signe Megdal den makt, du måste vika för, eller är hon endast den vackra

kvinna, som upptar en mans tankar och intresse, till dess hans synsinne mättats? —»

Hon satte ett långt, bestämdt ogillande streck efter dessa utkastade hugskott och daganmälningar, och utan att tillåta tankarna vidare friarbete skref hon med klara, rediga typer ned dikten:

»Du hade mig kär. Jag skulle nyss
lagt allt jag ägt för din fot.
Jag skulle offrat all världen mot
ditt hjärta, din famn, din kyss.
Men lycklig vår kärlek, som delades än,
som ej band oss i ve och väl,
tills den tvinade bort, tills vi dödade den
med hvarandras brister och fel.
Hvad glömmas kan, under åren glöm,
lyft mig ut som en död ur ditt sinne!
I dag är vår kärlek en dyster dröm,
i morgon ett ungdomsminne.»

Elsa-Maria ville ha lagt pennan och boken ifrån sig nu, men hon tvangs af de rader, som starkast gripit henne i poemet, att fortsätta med en gagnlös självbikt, en monoton analys öfver hvarje dags små obetydliga händelser:

»Ända från mina tidigaste ungflicksår har jag mött mäns kärlek, och när jag nu ser tillbaka på mina första intryck af den, minns jag den närmast som hade den varit en premiebok i praktband. Jag fann den så märkvär-

digt lysande och värdefull, fast aldrig vidare rolig, men jag visste, att jag borde vara mycket stolt öfver den, ty det fanns åtskilliga af mina flickvänner som aldrig skulle få detta premium för — ja, var det ett pris för min fysiska lifsduglighet? Själen får i regeln ett mycket knappt tillmätt rum i en ung mans kärlek till en 'stilig' adertonåring.

Vore det inte så, skulle väl mångsökandet efter 'den rätta' ej ske så planlöst och framför allt skulle en man ej så lätt glömma. Nu är det väl nästan med förskotterad tacksamhet de bästa af dem be:

'Lyft mig ut som en död ur ditt sinne!' — —

När jag sent blef kvinna, och Sven Bryde kom i min väg, trodde jag, att det största och vackraste i lifvet blifvit mitt. Och alla mina hvarför blefvo till agnar för vinden, blott ett var fasthet och tro: lyckan i hans famn; hans stora, forskande tankar följde jag, som när den lilla fågeln i fabeln tryggt låter kungsörnen bära sig genom luften, och jag kände, att hans tillbedjan nådde min själ, som ville han äga den lika hel som min yttre människa. Det var en dröm . . . Han, den starke, 'min ljuse jätte', orkade inte med bördan af en liten kvinnosjäl, och jag måste återigen se in i det faktum, att det är ytterst sällan en man älskar för annat än att begära. Begär han ej längre, tvinar hans kärlek bort och en ljum tillgifven-

het kommer i stället, om han ej — föredrar att gå.

Börje är en annan natur. Vid sidan af alla sina moderna teorier har han en nedärfd, jag skulle vilja kalla det, odalbondeheder, som vill skydda och värna, äfven om de heta känslorna slocknat, och han skulle aldrig gå ur vägen för en oafvislig plikt. Han har en mans mod att vilja möta faran, och den egenskapen kunna vi kvinnor aldrig motstå. Den gör oss så trygga.

För fjorton dagar sedan, datum kunde jag ju lätt räkna ut, men jag kallar det i stället: soaréaftonen, trodde jag, att Börjes och mitt förhållande skulle kunna sättas om i bättre jordmån, ty något af det ömtåligaste blef då uppryckt med rötterna. Med ord granskade vi inte hvarandras sinnestillstånd, men det lyste öppet i blickar och anletsdrag, och jag förstod, att han längtade som jag efter att få ro i sitt inre.

Men hvad är det som gör, att människor inte kunna hjälpa hvarandra, när de mena som bäst? Det finns kanske för många vägar i världen, eller är den en labyrint med det obesegrade vilddjuret längst inne?

Dagen efter festen kom fru Megdal på visit. Hon hade så mycket önskat få göra min bekantskap, och det var otroligt hur fort hon introducerade sig. En knapp halftimme och vi sutto bredvid hvarandra i gamla Lallas tête

à-têtesoffa. Jag litet rak och tillbakadragen, hon idel mjukhet och förtroende. Hennes varma, hvita hand borrade sig in i min, som var större och kallare. Hon berättade . . .

'Å, doktorinnan . . . nej, det kan jag inte säga, den storståtliga titeln slukar alldeles mina små enkla meddelanden, jag skall inte bli så rysligt besvärlig ändå, men jag vill gärna säga du, får jag?'

När en människa ber så som Signe Megdal, säger man inte nej. Det är ungefär af samma skäl, som man inte gärna dödar en oskyldig insekt. Att det finns en otalig mängd dylika små insekter, hvilka ställa till oreda, tänker man för ögonblicket icke på. Hon fick sin vilja fram. Jag kände hennes fuktiga, friska läppar trycka sig mot min kind och undrade: Hvart skall det här taga vägen? Har hon något att meddela, som kan fylla mitt lif med nytt intresse, det att vara något helt för en människa?

Kanske var hon, trots sin lekande yta, en af de kvinnor i hvilkas sällskap man lärde och tänkte. Jag är ju inte på jakt efter intrasslade samhällsproblem, men jag skulle vara tacksam för en anvisning att vara nyttig och verksamt god. Signe Megdal har rest mycket, sett olika länder och människor; det hade ju varit naturligt, om hon riktat sig med praktiskt vetande.

Jag väntade förgäfves på att hon skulle komma med något af allmänt intresse eller åt-

minstone att hon skulle ha format sin glädje och sin sorg stor, medan den fått växa upp inom henne, tills hon nu skulle omsätta den i ord. Hon satt där så strålande vacker med sitt ljusa, glänsande hår och sina stora blå ögon och berättade, med de röda läpparna ofta sammandragna som till en läcker sugning, om små intermezzon i sin 'lifsroman'. Hon var för ung och för litet själsvaken att ha upplefvat mycket; det märkte jag snart. Hon var ändå, trots sitt solvarma yttre, blondin: det är, nästan utan undantag mera ett litet ljuft mellanting af jungfrublyghet och vardande huslig matrona, i den period, då kvinnan eljest skulle verka individ.

Hon hade således knappt en enda ful svart fläck på sitt samvete, och om det inte heller var alldeles blankhvitt, var det ganska oförskyldt vägdamm, som solkat det.

Hon talade med inspiration om, hur hon i smyg med fästmannen besökt eleganta restauranger, hur hennes fötter ljudlöst rört sig öfver en mjuk matta, till dess hon kom fram till spegeln, och medan hon stått där och ordnat sitt hår — det hade som allt vackert och rikt hår en inbiten vana att vilja falla ned — smög han sig bakom henne, och hon kunde se, hur hans ögon lyste af beundran.

Signe Megdal har fått en otrolig mängd rumsinteriörer och små därtill hörande romantiska situationer i hufvudet, och hon njuter dem som en baldrottning sina kotiljongsdeko-

rationer. Hela hennes lilla kvasikärlekshistoria med herr löjtnant Megdal har för henne fått ett kaleidoskopiskt värde. Hon vänder den och får — af färgade glasbitar! — fram olika bilder.

Efter att ha blifvit införd här, betraktar hon sig som husets vän, och ingen dag har gått utan att hon hälsat på. Hon är sötare och käckare, när Börje är närvarande, och kommer hon i sin 'alpdräkt' för att föreslå en vandring uppåt bergen, är hon så förtjusande, att man skulle vara stock och sten för att inte uppglödgas af ett sådant skapelsens mästerstycke. — När hon sedan står däruppe på något klipputsprång och ser utåt hafvet, lutad mot alpstafven med den runda barnahakan och hennes ljusa hår ringlar sig under den röda toppmössan, då måste hon vara en mans drömda Solveig, det ljusaste i hans tanke, det skäraste i hans hopp. Han kan inte se förbi henne, och i den stunden förstår jag inte alls löjtnant Megdal. Hon talar aldrig mycket på dessa vandringar, gör endast några små flickskolefrågor emellan det hon trallar på friska folkvismelodier. Jag undrade verkligen inte det minsta på Börje, när han häromdagen plockade en hel bukett vildblommor, som han fäste i hennes breda läderbälte. Om han gifvit mig dem och låtit henne vara utan, shulle han haft dåligt uppöfvad smak och uppfattning, och att ge oss båda . . . Tack, Börje, att du inte för-

ödmjukade mig med en sådan akt af etikettshänsyn!

En dag, när vi kommo hem från en dylik promenad och Börje begifvit sig ut på ett angeläget sjukbesök, stannade Signe kvar hos mig och kom som vanligt in på sina förtroenden.

'Det är ändå bra synd, när två människor, som nu Ernst och jag, måste skiljas,' sade hon vemodigt, 'vet du, vi hade en så förtjusande våning vid Strandvägen och en massa trefliga bekanta, och första tiden kom Ernst nästan hvarenda dag hem med blommor och konfekt och allt möjligt.'

Jag tvekade att fråga, tyckte det var ogrannlaga, men undrade, hvad som kunnat skilja två så afpassade äkta makar åt. Hon förekom allt vidare grubblande med att själf infalla:

'Lycklig du, som får ha din man i fred.'

'I fred?'

'Ja, han har naturligtvis inga fruntimmershistorier som min Ernst. Hon kom ju upp en dag, den där rysliga människan, som hade någon slags rätt öfver honom, fast hon ville låta honom gifta sig rikt först, som hon sade, och jag höll på att bli alldeles hjärtskrämd, men när jag talade om det för Ernst, så skrattade han bara.'

Stackars lilla Signe; hon berättade vidare, hur hon oupphörligt mött mannens stormiga förtid i olika form, och hur hans otrohet knappt

stannade utanför det egna hemmets tröskel utan listade sig in i jungfrukammaren. Hon beskref uppskakande husliga scener, där hon ständigt dragit det kortaste strået, därför att hon saknade behärskning och förslagenhet. Men det var, trots allt, ingen upprifvande lidandets historia hon delgaf; hon hade aldrig dykt så djupt i sorgen, att hon nått dess botten, och hon erkände, att hon nog tänkt lefva tillsammans med sin mångfrestande löjtnant, om inte släktingarna så energiskt motsatt sig det och påyrkat skilsmässa.

'Vårt afsked var så vackert,' sade hon som hade hon talat om riktigt utsökt begrafningskonfekt. 'Jag skall aldrig glömma, hur upprörd Ernst var, men nu . . . nu får jag ju inte tänka på honom längre.'

Signe Megdal söker sig en man, och så pass mycket har hennes äktenskapskonkurs lärt henne, att hon nu vill finna ett pålitligare exemplar af pretendent. Hon har ju också fått inblick i kärleken och anar att den kan ha större mått än hvad hennes eleganta sjurumslägenhet vid Strandvägen rymde.

Jag vill inte använda det gängse uttrycket: hon är farlig för min lycka. För det första har jag ingen lycka, endast lyckomöjligheter, och för det andra kan ingen vara farlig, om ej önskan och håg redan gått i förväg.

Är det så med Börje? Jag vet det inte. Sommaren ha gjort oss mera främmande för

hvarandra än någonsin. Jag räknar inte en hastigt upplågande passion, den betyder mindre än intet från en mans sida, ty i nio fall af tio ger han sin sunda drift luft, när hon tror, att hans kärlek höjer sig till kulmen just genom dess famnande intensitet.

Jag kände en gång en man, som höll af lifvet med en naturmänniskas hela obrutna kraft, en man, som inte varit sjuk en enda dag och hvilkens själ hade en fjäders spänstighet. Han höll gränslöst af sin unga hustru och sina små barn, men han visste, att sådan som hans ekonomi var, skulle han göra dem en otjänst med att lefva. Han visste, att hustrun ej blott skulle kunna bära hans död utan också se sin dag solfylld utan honom, och han planlade ett sätt att utan stort uppseende gå ifrån dem alla, gå tyst och sluta utan uppskakande farväl.

Han var en hjälte, han älskade, och öfver hans minne kan ej bredas nog af friska rosor.

Vi borde kräfva mera handling och mindre ord af vår käraste. Han tvekar aldrig att pröfva vår kärlek med stora och små medel ända från den stund han anar den, till den dag han slitit ut den, och den ej har ett uns kraft kvar.

Ibland har jag haft lust dessa sista dagar att rent ut fråga Börje: 'Vill du nu, att jag skall gå? Är hon eller kan hon bli något för dig, hon, som kommit emellan oss? Ser du

kanske i henne ytterlinjen till en ny lifsepisod? Jag vet bara ett, att du är så fri som du själf önskar.'

Dessa ord ha ännu inte blifvit uttalade, ty vi ha knappt tio minuter varit ensamma. Men för hvar gång jag tänker dem, bli de innerligare och varmare inom mig och jag tillägger: Just därför att jag nu kallar dig *min älskade*, vill jag främst din lycka. Kan jag inte bereda den, må då en annan taga min plats. Jag ger vika utan bitterhet, viss att detta är bättre än att kedja två öden samman. En ung flickas kärlek är ett kraftigt pulsslag af tro på att hon är den enda, och så måste det vara, om hon skall växa sig stor, men en mogen och sorgepröfvad kvinna får ej göra dådlusten sitt eget väsen öfvermäktig. Hon måste vara vaken för hvad hon mistat af ungdomsmakt, och hon skall älska för att ge, ej mest för att få. Det är brist på det enda berättigadt stolta hos en människa: själfständighet, att krypa med bön till en mans fötter. Och ingen lott kan bli tyngre än dens, som ej vetat att gå, innan dörren öppnades af den hand, som en gång i kärlek slutit den om världen därutanför.

Den 3 augusti.

I går voro vi ute på seglats långt bort till en ö, som verkar nästan obebodd och är paradisiskt inbjudande med sina otrampade vägar och osköflade skogsdungar. Blommor och gräs ha en underbart saftig friskhet, och djurlifvet är så otämdt därute, att vilda kaniner springa omkring som lekande barn helt nära en. Hararne äro en smula betänksammare, troligen i följd af ett eller annat otrefligt jaktminne, men de hålla sig ändå ej alldeles borta utan titta nyfiket fram ur något busksnår som för att se efter, hur pass farliga de besökande främlingarna kunna vara.

Där är himmel och haf i oändligt majestät omkring en, när man ligger utsträckt på någon af de flata, solvärmda klipporna nere vid stranden, och jag var nog egoistisk att låta Signe Megdal med ett par unga flickor som tjänande tärnor ha Martas bekymmer, medan jag låg dåsande på min häll och njöt af vågbruset och luftens genomskinliga klarhet.

Det var så mycket, som värkt inom mig af söndrade tankar denna sista vecka, att jag var glad att låta hafvet nynna sin mäktiga vaggvisa för min oro, och jag kände, hur solen smekte min fysiska trötthet som när värmande, goda händer lent glida öfver en sjuk punkt. Jag var så lycklig öfver att ingenting sakna af

det muntra sorlet högre upp under ekarna, där herrarna hjälptes åt att bygga spis och anmälde sig som 'grilljannar', en vits, hvilken blef mycket uppskattad, och där damerna koketterade huslighet med behagfullt lif.

Borta ifrån alltsammans var jag. Så pass materialist att jag tänkte: någon bit får du ha med! men absolut likgiltig för, att det var min man, som sprang betjänt för små flicknycker. Han var inte min ens i denna stund. Naturen var så stor och mäktig, så välgörande, att den frigjort mig från människor, och jag bars hän mot vaga drömmar om det lyckligaste af allt: fullständig hvila.

Någon var snäll och lade en kudde under mitt hufvud och en filt öfver mig.

Det var en mustaschprydd individ med ett vant, ompysslande grepp, sådant som så ofta sätter oss i tillfällig tacksamhetsskuld till män. Han var inte road af att vara med 'i elden', sade han och pekade upp mot det improviserade köket, och så gjorde han min af att vilja sätta sig hos mig, men då slöt jag ögonen. Fred ville jag, inte samtal med herr Chose, om han också var aldrig så belefvad.

Hemvägen minns jag inte mycket af. När man har varit ute en hel dag i stark luft, blir man slö för intryck. Det är endast färgerna i väster, där solen gått ned, jag tydligt erinrar mig. Där var gyllenrödt, orange, rosa och topas, där var mjuk opal och skimrande blått,

och jag tänkte, att däruppe stod det vackraste af vårt lif illustreradt, all dess röda längtan, skimrande hopp, blekt vordna tack och stilla, skälfvande resignation. — — —

Fru Megdal sjöng, de andra instämde. Jag hörde, att Börje hade en rätt god basbaryton, men kunde ändå inte tycka om, att de jagade sina röster i små lånade, utgångna ord upp mot rymden. Jag tror, att håller man riktigt af hafvets vidder och af strandens klippor, blir man stum inför dem, låter bli att sjunga in sin stackars lilla döende ton i världsmelodien.

Men ungdomen har väl så fulla lungor, att de måste ha luft, och i går kväll var Börje lika ung som dem han annars kallar 'gossarna'. Han blef bullrande och något grotesk i sin glädje, fann på ganska fadda kvickheter, som Signe och flickorna utan tvekan accepterade, och han skrattade med en storartad nervfriskhet. Jag kände honom inte. Det var en ny sida i hans karaktär, ett förfädernas marknadkynne, hvilket glömt sig kvar och spelade dess senfödde ättling ett rätt fult spratt, ty ligger ej allvaret som grundfond i en vuxen människas munterhet, blir fröjden mer eller mindre rå.

Kanske behöfde dock hans sinne detta måttlösa utbrott af pojkaktighet; kanske skrattade han bort, hvad han eljest skulle sörjt bort. Ingen kan säga därför, om en annan människas vägar. Aldrig få vi full klarhet ens om vår närmaste nästas inre.

Han vände sig endast helt en passant till mig. Jag tror, han såg på mig som en död punkt eller en brusten sträng. Det gjorde mig inte ondt; denne Börje Gunnarsson skulle jag aldrig kunna känna något för. Han var en af herrarna, förmodligen den mest underhållande. Inom mig hade jag bilden af den, jag sent lärt mig älska, af honom, som låtit de hvita rosenbladen glida ned mot mitt bröst, och som med ängslan och ömhet tagit mig i sin famn.

Börje föreslog, att de alla skulle komma med till Ringborgen och där fortsätta samkvämet. 'Såvida inte du är trött,' vände han sig till mig med ett tonfall, som ogillade ett eventuellt jakande svar.

Han kunde varit lugn, för att han ej vädjade förgäfves till min plikt som antagen värdinna i hans välförsedda hem, och den lilla impromptufesten gick af stapeln med en österländsk stämning af förfining och charme.

Damerna voro hänryckta, herrarna höllo tal, mer eller mindre katederblommor, mer eller mindre blå dunster, och det dansades som skulle alla våra hederliga, tungfotade programdanser ledt sitt ursprung från Tarantellan. Jag var med. Glädjen smittade mig inte en sekund, men den fick icke blåsas ut genom något kallt vinddrag. Jag visste ju inte, om Börje såg annat i mig än den plikt han ville bära. Om han haft mig kär, skulle han en enda minut lämnat gästerna och tagit mig afsides för att

kyssa mina ögon och hviska: 'Jag är Pajazzo — någon gång är man det — men för dig är jag mig själf, och när spelet slutar, skall du låta mig hvila ut hos dig. Vi ska söka till hvarandra, älskade!'

Det är troligen ett kvinnligt tankebroderi att sömma sådana ord samman, men något förståendets tecken kan väl också en man finna, om han vill.

Börje gick i fröjdens trampkvarn och ville ej häjdas. När natten hunnit så långt, att gryningen ej var långt borta, gick hela sällskapet ut i trädgården, där de i träden upphängda lyktorna flämtade matt som små flackande, trötta irrbloss.

Jag stannade på verandan. Nu fick det dock ändtligen bli ett slut på komedien.

Signe Megdal och Börje hade skilt sig från de andra. Jag såg dem gå tätt slutna skuldra mot skuldra, och jag förstod, att stannade jag här, skulle den skymfen tillfogas mig som en hustru känner så djupt, därför att den förödmjukar henne inför en annan kvinna, jag skulle få bevittna, hur Börje kysste Signe, kysste henne med lust för sekunden och utan någon tankens offervillighet af hägn och kärlek. — — —

Att jag kunde gå då, gå för att slippa veta och anklaga, tackar jag mitt bättre jag för, ty det är icke med tårar eller larmande ord man bemöter en känslostämning, men aldrig har jag stridt så som i den stunden, då jag husmoder-

ligt gick inne i salen och ordnade med neddraget glas och porslin.

När gästerna gått, sade Börje genast godnatt. Det skedde i en skrattlysten ton, ty han hade nyss berättat en lustig anekdot. Det var ej fråga om någon ömhetsbetygelse; han begärde ingen, men jag led så som jag länge hoppats jag skulle bli besparad att lida mera, och jag vet, att hade jag kunnat det, skulle jag oördröjligen gått bort från detta gyckel och från det hem, där jag blifvit parasit.

Nu är det morgon, och jag är lugnare. Jag skall försöka sofva ett par timmar och sedan möta Börje utan agg i röst eller blick. Vi skola aldrig med hårda ord slita oss isär, det vore för lumpet. Och hvad ondt har han gjort? Bara icke varit stor nog. Det är kanske inte fel utan *brist.*

Den 15 augusti 1903.

Allt flera af badgästerna troppa af. Det artar sig till att Ringbo snart åter skall bli det lilla dödvattenssamhälle jag känt från förr, och där jag satt och väntade mitt ödes blanksidor.

Att lifvet i stället just här skulle slunga sin väldigaste svallvåg emot mig med lust och ve, var jag långt ifrån att ana, jag, som ställde gamla, stillsamma Lalla som min förebild.

Det är närmare fjorton dagar sedan jag skref sist; då var jag upprörd och väntade en revolution, ty längre var jag inte kommen i lifserfarenhet än att jag trodde det en man skulle anse sig böra stå till svars för en öfverilning i stundens stormgång.

När Börje och jag träffades vid middagsbordet dagen därpå, föreföll han nervös, men det gällde en farlig kris hos en af hans patienter.

Den föregående aftonen var som bortblåst ur hans hågkomst, och jag förstod så tydligt, att han med ett ömkande, tankspridt leende skulle hört på mig, om jag försökt analysera hans flirt med Signe Megdal.

Tystnaden gled som så ofta är fallet öfver oss och gjorde våra tankar till stelnad lava. Han hade väntat, att jag skulle fråga något om den sjukdom, hvilken hans intresse fängslades af, kanske också att jag skulle erbjuda min hjälp. Det hade jag gjort vid flera föregående tillfällen. Kommunen ville nämligen inte bestå sjuksköterska, och det hade upprepade gånger händt, att jag suttit hos de sjuka i de fattiga hem, där ingen hade tid att ägna sig åt noggrann vård.

Hade jag hållit mindre af Börje, skulle jag troligen sett mera opersonligt på förhållandet, nu föreföll det mig omöjligt att samarbeta med honom. Hans kurtis med en kvinna, som han hvarken älskade eller verkligt aktade, stod

emellan oss som ett outredt problem, och jag vågade inte be honom lösa det för mig.

Så medvetna äro vi kvinnor om hvad som i männens ögon är svaghet, att vi ej gärna låta dem bele oss. Vi underkasta oss en bitter grämelse hellre än vi blotta vårt själssår för mannen, kirurgen.

Börje skulle ha skrattat åt mina inbillningar och hans skratt skulle skurit sönder min själfuppehållelsedrift, så att jag gråtit af harm. Sådana tårar äro en pina både för en själf och andra, och jag plågas alltid af att utgjuta dem. De äro i mitt tycke en själens kartfrukt, en omogenhetens och tanketrötthetens afskakade produkt.

Börje gick både från den middagen och flera följande utan att vi vid måltiden växlat många ord, och det var den enda stund på dagen vi träffades. Till frukosten var jag inte i ordning, och om kvällarna var Börje uppe i societetssalongen, om han ej hindrades af sjukbud.

Jag besökte på egen hand hans patienter, men märkte, att jag inte kunde göra samma nytta som eljest, då jag begagnade mig af hans råd.

Signe Megdal var osynlig hela fyra dagar efter seglatsen. Jag undrade om och hur hon och Börje träffades, hvad han gaf hennes skönhet och hvilka ord han använde för att skyla bristen på fasthållande intresse.

Femte dagen efter utfärden kom hon på en flyktig förmiddagsvisit, pratsam och glad som vanligt men med ett uttryck djupt inne i ögonen som af skrämd lycka. Hon trodde, att hon tog något ifrån mig, men så föga visste hon om Börje, att hon ej tordes låta mig veta det genom några stolta maktord.

Som alltid kom hon åter till sin skilsmässeprocedur med löjtnanten, men nu hade hon arbetat in den i ett nytt tankeskede; hennes fantasi hade gifvit äktenskapsromanen en sens moral.

'Jag skall alltid vara glad för att jag utan motstånd lät honom gå,' sade hon med en stolt kastning på sitt vackra hufvud, 'jag kan inte tänka mig något mera småsinnadt än att hålla fast vid en man, när det märks, att han vill bli fri.'

Jag svarade ingenting, men den klumpiga piken blef till en tagg inom mig. Var det dina egna ord, du ljusa, blåögda Signe, eller gick du med en annans bud? Är det möjligt, att Börje gifvit dig klaven att så hitta in i mitt inres sjukligaste punkt? — — —

Man förstår knappt, hur det ena dygnet helt omärkligt kan upplösas i det andra och detta nya i sin ordning försvinna utan att afsätta spår i ens yttre tillvaro, medan man inom sig känner det, som körde ödets obarmhärtiga jaggernautvagn krossande öfver hvarje dröm, hvarje fridsförnimmelse. Jag kan inte känna

svartsjuka mot Signe, hur mycket skvallret än tillför mig om henne och Börje. Jag hyser heller inte vrede emot honom, för att han inte bättre aktar sitt eget människovärde. Han kan det förmodligen inte, han har blifvit slaf under detta döfningsmedel efter en ansträngande dag, och nu, sedan kikhostan börjat gå epidemiskt, har han otroligt mycket att göra. Det har också varit ovanligt många svårare sjukdomsfall på sista tiden, och flera nätter å rad har jag vaknat vid att en skramlande landtvagn stannat utanför och skolat hämta »doktorn».

I går kom han hem i strömmande regn klockan fem på morgonen. Det blåste och hven i våra stackars träd, och jag låg och hörde, hur hafvet röt som ett vilddjur i vånda. När Börje låste upp ytterdörren, reste jag mig häftigt, gripen af dragande längtan att få gå ditut till honom i den kalla gråa morgongryningen, lägga mina varma armar om hans hals, smyga mig tätt intill honom och kyssa hans panna fri från de veck af trötthet, jag visste den hade. Jag skulle hjälpa honom af med den tunga, våta rocken, stryka öfver hans hår med smekande ömhet och taga hans händer mellan mina med ett hjärtligt: 'Välkommen hem!'

Det var outhärdligt att vilja så intensivt och ändå göra sig till galérslaf af sin egen stolthet. Säkrare kunna inga bojor fängsla, än den

osynliga, som i detta ögonblick band mig kvar vid sängen.

I detsamma hörde jag en skarp signal på den elektriska ringledningen. Den kom från Börjes rum och var ämnad att endast nå jungfrukammaren, men det var något i olag med klockan.

Jungfrurna sofvo emellertid så som det tycks vara ett privilegium för detta släkte, och jag kunde ej längre motstå min önskan att vara hans hustru, d. ä. en kamrat i lätt och svårt. Hastigt steg jag upp, klädde på mig och sprang öfver salen in till honom.

Han var frusen och ruskig och ville gärna ha en brasa och något varmt att dricka. Vi hjälptes åt att arrangera detta och under de materiella omsorgerna glömde vi bort, att isen fortfarande låg osmält inom oss.

'Stanna nu litet vid brasan,' bad han, när den muntert flammade i kakelugnen. Han satte fram en af sina stora, skinnklädda länstolar åt mig och svepte en filt om mina fötter. Det var som han njutit af att rå om mig så oförtänkt; hans blick strålade varm och glad emot mig, och när han tog plats på en djurhud bredvid mig, låg där rakt utsträckt med halfslutna ögon, var det en sådan välbefinnandets sunda prägel öfver hela hans personlighet, att jag måste njuta med.

Vi talade inte mycket. Han bara tryckte mig ned i stolen igen hvar gång jag ville gå,

och han kysste mina händer så innerligt som toge han mig i famn med hela sitt väsen.

Det var då, medan jag satt där hos honom och världen sof omkring oss, som jag erinrade mig, hvad en liten fru bland mina bekanta sagt en gång, när hon berättade om sin lycka:

'Och tänk, vi ha bara hvarandra! Min man går aldrig ut och söker upp några vänner, är han inte rar? Jag gör det ju så trefligt jag kan för honom i hemmet, men i alla fall är det förfärligt snällt att trifvas så.'

Var det så snällt? Hvarför kunde ej de två, som kände, att de voro det bästa för hvarandra med samma berättigande finna hemkänslan? Hvarför skulle han, först när han var trött på yttervärldens förströelser, komma och gäspa ut och sträcka på sig och vara äkta man med den äran i det hem, de gemensamt byggt? Det är en tradition, att hemmets penater skola vårdas uteslutande af henne, och det är synd, att mannen aldrig skall få utveckla sina större egenskaper vid den husliga härden, bara därför att hon, dess vaktarinna, är så innerligt nöjd, om han sitter där, sedan får han lof att vara en smula småtråkig och dufven idebjörn!

Jag skulle önskat, att mina tankar mera plastiskt format sig efter de möjligheter, som situationen beredde, men jag rådde inte för, att de arbetade på hård mark. Jag fick visserligen en liten mild och ljus medeltidscroquis sedan, men den hade en touch af ironi. Jag

såg i Börje en ädel riddare, hemkommen från jaktens äfventyr: en Volkfried med sin ljufva Muthgard, men jag mindes genast hur blond hon var, hur Felix Dahn skildrar henne med 'matthvitt' ansikte och 'ljusblå' ögon, och jag tänkte, att Signe Megdal kunde stått modell för författaren.

Trots att ingendera af oss tycktes känna lifvets pulsslag starkare än vanligt, blef det ändå morgon och bullrande, uppfylld dag alltför snart. Först när jag reste mig från min bekväma plats förnam jag ånyo regnet och blåsten som ett obehag, och det var, när det blef glöd till snabb förkolning af brasan, jag ryste.

Börje och jag skildes som hade vi träffats i drömmen, ovetande för verkligheten och våra yttre sinnen. Vi nickade sömngångaraktigt och drogo åter till hvar sin valplats, men när jag kom in till mig, lade jag mig igen, borrade ned hufvudet i kuddarna och tänkte på, hvad det var, som ställde sitt töcken emellan oss, och hur det kom sig, att vi ändå alltid, alltid, om också med långa mellanrum letade oss fram till hvarandra.

Det hade blifvit riktig höst, ingenting af sommaren och dess gäster hade dröjt sig kvar mer än några trasiga leksaker och dito klädesplagg, som nu infödingarna ståtade med till hvarandras uppbyggelse och afund.

Societetspaviljongen var stängd med förspikade fönster och dörrar, och som ytterligare framhäfvande af sin isoleringsperiod en stor hög torra kvistar och grenar framför ingången.

»Hotellet» hade återtagit sin ursprungliga karaktär af bondkvarter och hela det lilla samhället, hvilket under sommaren förefallit lik· som på stående fot, hade nu vågat sätta sig. Det fanns plats i rummen, sedan de »främmande» rest. Sjukligheten i trakten aftog, trots de början de frostnätterna; det blef ett sådant lugn i och omkring Ringbo, som efter en utkämpad strid; det enda man ännu ej var för slö till, var att bjuda grannas på kaffe. Och gubbarna, som förstås skulle ha »göken», togo

den grundligt, för nu hade de lof att bli litet lulliga; det var inga skjutsar att hålla reda på.

Hafvet låg också i dvala; det hade rasat och skulle snart göra det igen, när oktoberstormen rullade fram öfver det, men nu var det stilla, speglande i tröstlöst grått den blacka luften. Man frös bara af att se ut på denna färgfattigdom.

Posten var det mest lefvande intresset på dagen och en massa tacksamma vykort afleverades i de små gröna och gula husen hvar morgon, när samhällets »ordinarie» gick ronden. Han, den lille brefbäraren, med de allt för långa benen till en minimal öfverkropp, var mycket stolt öfver sin pösande nyhetsväska. Första laddningen lämnade han alltid af vid Ringborgen hos doktorns, men där väckte inte hans hälsningsskörd någon större entusiasm, annat var det hos de många änkefruarna och gamla fröknarna längs Storgatan.

Signe Megdal hade bott längre kvar än de andra badgästerna, men nu var också hon rest. Hon hade förefallit upprörd vid afskedet, men Börje skämtade bort hennes mörkrumsstämning med en nästan nonchalant glädje.

Han var för sin del alldeles färdig med den lilla frun och gaf henne utan afsaknad en god dag. Det vackra hos henne hade han uppskattat med den intensitet det var värdt, och någon slags själ hade han aldrig sökt hos det välskapade fruntimret. Han trodde, att han

kysst henne en gång, då hennes läppar kraftigt inviterat, men någon hågkomst af »ett oförgängligt ögonblick» hade det inte kvarlämnat inom honom. Hon hade verkligen roat honom några veckor, när hon som en trägen insekt surrat omkring honom. Det var lustigt att se dessa ögon, som sågo så klädsamt under lock, hvilka gjorde koketteriets solfjäderstjänst. Han hade roligt åt hennes sätt att förfärdiga vackra leenden; de aflevererades kompletta på en sekund. Och hennes infall voro ett barns, mycket söta, litet dumma.

Blott när fru Signe blef känslosam, läste Börje lagen istället för evangelium för henne. Han sade henne rent ut, att ville hon nödvändigt etikettera deras förhållande, skulle hon kalla det helt slentrianmässigt: »en sommarsaga» eller något annat banalt. Signe bjöd till att bli ond, men Börje var »så stilig», och hon trodde nog ändå, att han fäst sig djupare vid henne än han ville låtsa om. Hon försökte, när hon rest, med ett par hjärtetolkande bref, men dessa fann Börje så oemotståndligt komiska, att han föll i svår frestelse att visa dem för Elsa-Maria. Emellertid öfvervann han lusten och slängde dem efter ett godt skratt flikade i papperskorgen.

Han var för resten led på människor just nu; de voro i flesta fall för obetydliga att sättas under analysens mikroskop och Börje kände sig trött på att taga dem för självständiga indi-

vider, allvarligt kalla dem original, när de i regeln dock voro mer eller mindre välgjorda kopior.

Han hade en förnimmelse af, att han strök damm ur sin fönsterkarm och från sin tröskel, när han nu för flera timmar i sträck läste sig inne och sysslade med sina vetenskaper, tacksam för att han verkligen hittade i dem efter så lång tids bortovaro.

Den utländska resan hade gifvit honom mycket präktigt stoff, och han gladde sig åt en fredlig vinter, hvilken skulle skänka honom klosterro under långa kvällar. På Elsa-Maria tänkte han ej så mycket. Hon fanns där, skulle finnas där, och det kunde ju hända, att han en eller annan gång glömde att det var vana och tog henne i sin famn som en härlig gåfva. Nu gingo de visserligen på hvar sin sida af vägen och färdemän och fordon hade satt djupa spår emellan dem, men Börje trodde, att han kunde vilja gå öfver till henne och taga hennes hand en gång, när längtan efter en människa fick makt med honom.

Det folk kallade normalt: en äkta man, som kysste sin hustru tre gånger dagligen och sade: »godmorgon min lilla gumma! — Tack för mat, lilla pullan! — Godnatt g'isen!» eller något liknande, fann han vara den vidrigaste känsloabnormitet. Det var däst och fet tröghet, och om inte människor hade så litet aktning för fonetik, att de ogeneradt använda pöbelljud för skönhetslängtan och vice versa skulle de

naturligtvis aldrig kallat dessa äktenskapliga sigill kyssar utan »smackar».

Elsa-Maria störde aldrig Börje i hans studier; det hände endast i största undantagsfall, att hon gick in i hans rum; hade hon något särskildt att säga honom, passade hon på efter middagen, då han alltid stannade inne och rökte en cigarr.

Halfva september månad hade gått, innan hon hunnit fatta sitt beslut, om hon skulle gå här likt ett drifvande blad, som ingenting betydde, dömdt som det var till förvissning. Men ett bref från hennes i Stockholm bosatte bror, Karl-Wilhelm, kom henne att vakna ur sin domning. Han skref ovanligt hjärtligt och undrade, om hon ej kunde ha lust att hälsa på. De hade inte träffats på länge, och nu kom också Rupert — den andre brodern — med familj ned ifrån Värmland. Både hon och Börje voro mycket välkomna, fast de tyvärr inte hade plats för mer än en.

Elsa-Maria kände det plötsligt varmt för den sträfve, men hederlige Karl-Wilhelm och för — sin egen stad. Det föreföll henne så oändligt länge sedan hon sett den; hon hade lefvat hela sitt lif sedan dess, och skulle nu komma dit utan illusioner och utan kraf, välplacerad i samhället, eller nej; det var ju ej så säkert. Men hon stod dock tills vidare skyddad som på en platform midt på det stora, oroliga människotorget. Hon tänkte, att hon kanske

måste ge sig ut ensam i vimlet en dag, om Börje och hon med full visshet kände, att de inte kunde följas åt, att det var en obeveklig sanning i hvad han en gång skrifvit till henne: »Min härliga, solsökande, starka kärlek förstod du ej mera af än att du kallar det 'synd och skam' att ha lyssnat till den, och med de orden har du stäckt dess flykt.»

Hon måste erkänna, att hon ej förstått, men det var därför att hon då icke älskat; nu förstod hon och — led tiodubbelt, ty hon sade sig, att det enda hon kunde göra honom godt med var att lämna honom den frihet i känsloförhållanden han sökte. Hon blygdes öfver sig själf, när hon dock medgaf, att hon vore i stånd att omedvetet väga sin kärlek och ge helt, halft eller en tiondedel, beroende på stämningen och kalla allt lycka; han däremot dagtingade icke. Han ville komma med vidöppen famn eller ha rätt att uteblifva.

Han såg icke i kvinnan modern och hemmet utan älskarinnan, däri låg nyckeln till hans åsikter. Elsa-Maria däremot hade intet af den moderna antimaterniteten. Hon längtade ständigt efter det väsen, som skulle tyda henne lifvets mening.

Det var med en viss räddhåga hon slutligen sade till Börje: »Du har väl ingenting emot, att jag far till Stockholm på en tid. Karl-Wilhelm har bjudit oss bägge, men du kan naturligtvis inte komma ifrån.»

Hon hade häftig hjärtklappning. Skulle han taga det som en lättnad, detta meddelande? Hon ångrade med ens, att hon sagt något, feg för att hans svar skulle slå för hårdt.

Han gick som vanligt efter middagen fram och tillbaka utefter ett visst mönsterområde på salongsmattan och rökte sin cigarr. Det dröjde så länge, innan han svarade, att hon trodde han ej hört hennes ord. Till sist sade han långsamt:

»Är det en uppbrottssignal du ger?»

Hon visste mycket väl, hvart han siktade, men frågade ändå:

»Hur menar du?»

»Kommer du inte igen?»

»Det är inte lätt att veta. I somras trodde jag, att du funnit en annan, du hellre såg här, och nu förefaller det mig, som du tyckte att ett fullständigt tomrum skulle fylla mest.»

»Ja, för tillfället är det så,» medgaf han uppriktigt, »men däremot är det en riktig sömmerskefantasi att tro, att Signe Megdal — för det är förstås henne du syftar på, kunde blifvit något annat för mig än kattungslek. Gud bevare mig, ett sådant besvär att ha ett förvuxet barn om sig dag och natt. Hon passar för en, som vill uppfostra typen: min hustru; en mycket frekventerad blomsterplanta för bättre våningar.»

Han slängde cigarren, gick bort till Elsa-Maria, som satt på den låga chäslongen, rak

och stilla, med händerna i knäet. Han lade sin arm om hennes axlar och lutade henne intill sig.

»Jaså, du reser från tystnaden. Söker du lifvet?»

»Nej, men jag vill få en fast punkt att stå på. Här glider jag och glider...»

Han höll henne fortfarande fast. Nu böjde han sig ned och kysste henne på pannan.

»Levertin har aldrig skrifvit något, som djupare afpräglat sig inom mig än den där dikten, du nog minns: 'Ack att vi bägge voro grå och gamla',» sade han vemodigt. »Om du och jag hunnit bortom trädgränsen och upp mot den eviga snön, Elsa, så reste inte du; så kände jag ingen fåvitsk längtan att be dig stanna. Då blef du, därför att det var tryggast så, och då gaf jag dig det bästa af mig själf, det oförstörbara.»

Hon fick plötsligt tårar i ögonen. Det stod med ens så sorgligt klart för henne att just därför att de båda voro så ärliga, voro slitningarna om lyckan oundvikliga. Hon smekte hans hand med sin kind och hennes svar ljöd så fast i stillheten:

»När eller om du kan be mig komma igen, kommer jag.»

»För att kanske taga upp striden på nytt?»

»Ja.»

»Då börjar du förstå mig!»

»Ja.»

»Han lutade sig öfver henne, lade sina båda händer om hennes hufvud smekande och varmt och såg henne djupt in i ögonen.

»Du lilla älskande kvinna,» sade han vekt, »du söker dig fram till kärleken också på de oländigaste vägar, och jag vet, att du tyckte den jag visade dig vara ofarbar. Förstår du nu ändtligen, att jag vill du skall älska *mig*, inte mitt hem och inte frukten af min kärlek i främsta rummet, utan mig!»

Hon teg, *så* tänkte hon, kunde endast ett fåtal kvinnor älska, och de hade säkert aldrig nordens tempererade värme i blodet; de förbrändes af sin egen lidelse. Hon stod dem nära; hennes blod var sjudande hett, men ej så, att det svalkades af stundens tillfredsställda lycka, ej heller så brännbart, att en kort passion förtärde det.

Han släppte henne och började åter gå fram och tillbaka.

»Tänker du bo hos din bror?» frågade han.

»Nej, jag är rädd det skulle slita för mycket på endräkten,» sade hon leende, »jag bor i pensionat.»

»Och när reser du?»

»Jag har allting i ordning, så för den skull kan det godt bli i morgon.»

»Ja, det är ju ingen idé att skjuta upp det.»

»Nej, det är det väl inte.»

Hon svarade trött och tankspridt, för det gjorde henne med ens så ondt att lämna honom. Han skulle kanske få det otrefligt många gånger i de tomma rummen, när ej hon sett till, att där blef eldadt och prydt med blommor och grönt. Om han behöfde henne, var det väl orätt af henne att fara, kanske var det ej mer att göra af deras lif än ett ljumt kamratskap; de bästa känslor kunde spädas ut i hvardagstråkigheten, och hon förmådde möjligen ej utestänga den, då var det ju bättre att nöja sig med det som var. Hon vred sig under förlägenheten att framställa den frågan: »Börje, vill du, att jag skall stanna?» men den slöts som af lås och bom kvar inom henne.

Börje stannade igen framför henne med händerna i kavajfickorna.

»Skrifver du till mig, Elsa?»

»Ja visst.»

»Inte små lappar med: 'Hur mår du? — Jag mår bra. — I går regnade det — i dag är det solsken.' Det frågar jag inte efter, utan så, att jag känner, att du kommer till mig ibland.»

»Jag skall gärna skrifva — utförligt.»

Han log åt det platta slutordet, men insåg, att det kom som en dålig restaurering af en fin byggnadsplan. Hon byggde honom i tankarna ett vackert tempel just nu, det såg han i hennes ögon.

»Ämnar du stanna här hela vintern?» frågade hon efter en paus.

»Ja, antagligen, Det är svårt att få någon duglig vikarie, och för resten är det ingenting jag har lust till. Jag väntar och ser, om jag längre fram behöfver resa utrikes och strypa en sorg eller döfva en lycka. Du vet nog, Elsa, att jag inte ser mer än *en* ingripande makt i mitt lif: du! Jag är trofast på mitt sätt.»

Hon mötte hans blick, och det blef så modigt och ljust inom henne. Han kunde kanske ej låta henne gå för alltid! Sakta reste hon sig och bredde med en mjuk, blyg rörelse ut armarna emot honom.

»Du käraste min vän, kanske finna vi hvarandra till slut.»

Han tog hennes armar och lade dem fast om sin nacke, så kysste han ömt de mörka ögon, som strålade emot honom.

»Du är det outrannsakliga, oberäkneliga lifvet självft,» hviskade han, »och som lifvet älskar jag dig — i lidande eller lycka.»

Brefven.

Stockholm d. 24 sept. 03.

När jag ser i min almanack, märker jag till min förundran, att jag varit här en hel vecka, att sju dagar gått, sedan jag lämnade den tysta, fredliga Ringborgen för att per järnväg tämligen omildt skakas ut i världsvimlet.

Det passar inte längre att kalla hufvudstaden en myrstack, fast den otvifvelaktigt är det för rätt många, men den gör intet intryck af sträfvan och split, när man, som jag, ser den från Östermalms kontinentalt eleganta horisont. Det är riktigt roligt att se den nya höstlyxen sola sig på de breda avenyerna, höra det ljusa, soignerade språket och iakttaga hur hela lifvet häruppe riktat sig efter större — någon gång för stora — mönster.

Träden i stadens många parker ha inte blifvit högre, sedan jag såg dem sist; de voro fullvuxna redan då, men jag mindes dem i ljus, yrvaken löfsprickning och nu stå de redo att för nästa frostnatt fälla sin bronsröda och gul-

hvita löfmassa. Förr har jag alltid hållit mest af dem så, när de nalkades den långa hvilotiden. Nu är jag inte så glad för hösten längre; den liksom samlar alla tunga minnen i sitt vissna fång.

Det är rätt lustigt att träffa forna bekanta och se, hur väl tiden farit fram med de flesta. Ja, mina ännu ogifta flickvänner förefalla rent af föryngrade, och de föra sig så rankt och målmedvetet som visste de precis sin ödesväg. Det är underligt, hvad det förkrympta rätat ut sig på ett knappt decennium och funnit sin plats. Det är bara ett fåtal, som ej kunna nivelleras och bli praktiska maskindelar; dessa få gå för alltid.

Hos Karl-Wilhelms umgås inga undantagsmänniskor. De ha en mycket vidsträckt bekantskapskrets och alla möjliga branscher representeras där på bjudningar och visiter.

Min svägerska är en charmant dam, verserad värdinna, road af sällskapslifvet och endast någon gång, när hon är vid dåligt humör, par depit hängifven ensamheten. Jag har visst aldrig nämnt, att hon heter Sigrid, men säkert är att intet namn i världen kunde passa henne bättre. Hon är stor och kraftig med gustavianskt buktad näsa, sällsynt ljusblå ögon och ett gult hår, hvilket »för sig utmärkt» (en omtyckt hårfrisörsketerm).

Stockholm och hon passa hvarandra som ett oslitligt tvillingförbund. Hon är dekorativ

nog att göra sig på de hvita, välsopade asfalt-trottoarerna och i de lyxiösa, museistils-salongerna, där man diskuterar konst med virtuosmässig färdighet.

Ingenting är främmande för den societet, som introducerades efter 1890; alla områden behärskas med mer eller mindre grundlighet, och ett slags metropolspråk har blifvit infördt, som en utanförstående lyssnar halft beklämd till, undrande att så många ord kunna glida oskadda öfver tungan.

Karl-Wilhelm och Sigrid äro mycket lyckliga eller rättare lagom lyckliga för att passa ibland andra, och deras våning är förstklassigt inredd. När jag skrifver »våning», slår det mig plötsligt, hur karakteristiskt det är för hufvudstadsbon, att han sällan använder vårt vackraste ord »hem». Man hör mycket oftare »uppe i våningen» eller »våra rum» som det vore frågan om något opersonligt, men nödvändigt, något som inte alls ens psykiska jag kände sig förenadt med.

Det är sent en kväll efter en teaterföreställning jag sitter i mitt pensionatsrum och skrifver detta. Det har varit en brokigt angenäm dag, började med en shopingtur i de stora, utsökta magasinen, som importerat Berlin, London och Paris i ganska ansenlig skala.

Sedan måste jag klāda mig för en liten middag hos Karl-Wilhelms gode vän, direktör Lycke. Han är ungkarl, rentier och melan-

koliker, det sistnämnda mycket diskret och inte alls så ängslande uppriktigt, att man plågas af det. Sigrid tycker om sin roll af vicevärdinna i det rika hemmet, och Lycke ägnar henne sitt tack i en kontemplativ hyllning.

Det var en riktigt treflig middag med godt vin och fina komplimanger. Innan den lätta stämningen hann dåsa bort, hämtade vagnarna oss till teatern och därifrån till Grands bar, där festen afslöts.

Värden själf följde mig hem. Det vill säga, han bor ett par hus härifrån, så det var en enkel artighet. Han är emellertid tills vidare den enda människa, som jag fått ett ej genast förflyktigande intryck af, och det fast han — besynnerligt nog — ej talade om egna upplefvelser och liknande så snart vi blifvit ensamma. Vi talade om — ja, skratta nu inte, Börje! — barnuppfostran. Hvarken han eller jag hade strängt taget rätt till ämnet, men det var dock med ett lefvande intresse vi dryftade det.

Sedan har jag suttit här och tänkt, att han kanske fann mig för bortkommen att föra mot s. k. högre vyer, och det retade mig smått, men herr Preben Lycke är mig ju rätt likgiltig, ehuru han denna enda kväll var the ship, that passed me in the darkness.

Jag märker, att jag hvarken sparat brefpapper eller dig för min mångordan. Förlåt,

men pennan har glidit framåt utan att jag kommit mig för att hejda dem.

Där finns väl ej så godt om blommor kvar i trädgården nu? Jo, Lallas astrar! Det är sant. Vill du ha besvär att skicka mig några. Det är inte alls detsamma att köpa blommor här i de storartade blomsteraffärerna. De stackars kultiverade, »underbara» exemplaren verka så artificiella, där de stå på exposition, långstjälkade eller ståltrådsspjälkade. Jag kan inte låta bli att tänka på korsfästelsen, när jag ser dem.

Det enda vore att gå ut på Östermalmstorg tidigt en morgon. Där är en landtligt frisk flora, det minns jag från förr; den tiden jag regelbundet gick till banken och försökte få naturstämning genom att sätta en knippa blommor på den höga pulpeten. De trifdes dock lika illa som jag, vissnade efter en dag och hade från första stunden något trist och hängsjukt.

Min adress ser du här ofvan, och jag behöfver ej säga dig, att jag längtar efter bref från dig. — Jag känner mig på utrikes ort här och du är hemlandet.

Din *Elsa.*

Ringbo d. 26 sept. 03.

Kära Elsa.

Tack för ditt bref. Det innehöll kanske hvad alla andra skulle kalla trefligt stoff. På

mig verkade det som en rätt ointressant beskrifning. Hvar fanns *du* i alla dessa refererade dagsfakta. Det är dig, jag söker, och det är mycket tomt både inom och utom mig, ty du förefaller verkligen att vara borta. Världen har inte lånat dig, den köpslår om dig, och snart skall du vara dess egendom. Det var bara, att den här hade för trång räckvidd, för att du skulle bry dig om den. Det sybaritiska i din natur kräfver en Preben Lyckes kosthåll för själ och kropp. — Gud bevare oss, att tänka, det du och en främmande karl gå och diskutera pedagogik! Det är så genomlöjligt, att jag inte bara skrattade, jag vred mig, så snart min fantasi skisserat upp situationen.

De blommor, du önskade dig, skickade jag redan i går, packade själf ned hvarenda en, och äro de för många till dig, kan du ju jämte min obekanta hälsning afyttra öfverskottet till fru Sigrid Storråda.

Där finns både astrar, kaktusdalior och chrysantemum i trädgården, och i nästa vecka skall du få en ny sändning. Inne i rummen har jag satt väldiga förråd af höstblomster, men jag har glömt att tala med dem, när jag gått förbi. Mina ord gå inåt nu för tiden. De äro som taggig stängseltråd om tankarna.

Lef väl!

Din *Börje.*

Stockholm d. 2 okt. 03.

Käraste Börje!

Det är bara några dagar sedan jag fick ditt bref, och hade jag lydt min första impuls, skulle jag genast besvarat det. Kanhända var det bara min uppfattning, men det föreföll mig så underligt förfruset, och jag ville gärna värma dig.

Det är inte alltid kroppsliga smekningar göra den starkaste verkan; ibland kan själfva sinnet ömma för denna yttre beröring, och jag vet ju, att du tidtals behöfver ensamheten utom dig. Således skulle jag aldrig velat skynda till dig och göra intrång i din lugna studieflit, men jag hade önskat, att jag kunnat få taga till mig det som var såradt och sargadt innanför »den taggiga stängseltråden». Hvarför ska vi äflas om att älska hvarandra, du och jag? Om vi bara kunde hjälpas åt i svårigheter, vore det ett godt mål.

Du förebrår mig, att mitt bref var ett referat. Käraste, Stockholm gör oss till kåsörer. Vi forma vårt dagliga lif till en liten skiss och illustrera den alldeles som en artikel af Svenska Dagbladets Valdeck. Det är fullkomligt omöjligt att urskilja sin egen röst i dagens larm, först när kvällen kommer, och en bekväm soffa i ett kafé eller en salong upptar en, blir man färdig med en hel replik. Det är därför inte underligt, att de många tankeskärfvorna, konstladt hoplappade, likna ett referat.

Jag är inte alls mäktig att bevara min indi-

vidualism här. Det är som brusade tidvattnet ständigt dragande omkring mig och jag längtar efter att det skall bli ebb, så att jag kan känna bottnen. Man blir yr af denna hvirfvel, som en smula öfverdrifvet kallas »nöjen», och jag, som vänligen blifvit firad af minnesgoda bekanta, är nog otacksam att redan flämta efter annan luft än den impregneradt parfymerade i de smakfulla lyxrummen.

Fjorton dagar eller kortare tid torde i regeln vara lagom för att en vuxen människa skall tröttna på umgängescirkulationen. Först trodde jag, att den hade utvecklat sig och fördjupats, men nu förstår jag, att det endast är skummet, som blifvit allt präktigare. Det är gelatin, ej verklig grädde, som pöst upp bildningen i den magnifika kristallskålen: hufvudstaden.

För visst är den härlig, min stad, som jag, trots allt, älskar att kalla den.

Min älsklingspromenad under sista veckans klara, kyliga höstförmiddagar har varit och är Skeppsholmen. Där ser man så fritt och långt, om man följer stranden, och det är så stilla under de gulnade kastanjerna. Midt emot, där söders brutna konturer framträda i pittoreskt gammalt och utfordrande nytt, är det vimlande lif och rörelse, där är stadens arbetshärd, där smides på glödgade städ, och där fostras i usla kyffen både samhällets parias och dess blifvande föregångsmän.

Man kommer så sällan till söder; det är en stadsdel alldeles för sig, utan tvifvel den intressantaste, men den för bort från stråkvägen och det är endast i enstaka fall, af ren upptäckarelust, man beger sig upp för de delvis ännu knaggliga backarna.

Jag föreslog verkligen Sigrid och min värmländska svägerska Alfhild att vi tre skulle ge oss uppåt Fjällgatan en dag och inspektera »rariteterna» i de små lumpbodarna, men jag fick det mest förfärade nej du kan föreställa dig.

Minns du, hur roligt vi hade i Corbeille, när vi rotade i vinkliga gator och mystiska porthvalf. Inte ens Sven Hedin kunde varit ifrigare att komma in i Lhassa än vi att forska efter svunna sekler och minnesmärken. Om du vore här, hade lust och tid att vara här, skulle vi tillsammans bese Stockholm, något som dess invånare i allmänhet aldrig gjort.

Det är en mycket intressant stad, om man frånser dess nya typ af hyreskasernshus och tråkigt eleganta palats, och i stället letar upp dess svunna originalitet. Preben Lycke — jag nämnde visst honom i mitt förra bref — har något af samma upptäckarlust som jag, och i går i skymningen vandrade vi genom stadens inre.

Det var så egendomligt att först stå uppe på Lejonbacken och se ned öfver hela det vidsträckta panoramat, som nu belystes af tusen-

tals olikfärgade ljus, från de elektriska lyktornas skimrande hvithet och klarhet till en och annan liten dunkel lampa uppe i en vindskupa. Hotell Rydbergs tvenne stora båglampor flammade som eldglober mot den mörka luften och öfver Strömmen glänste i länk vid länk som ett jättehalsband reflexerna från alla dessa lågor.

Långsamt vände vi oss bort, ännu med ljusskenet likasom kvar i ögonen och gingo öfver borggården in mot Stortorget, den äldsta stadens centralpunkt med bisarra utgreningar åt alla håll. Man tyckte sig bli minst ett århundrade tillbakaflyttad i tiden, när man såg upp mot de spöklikt höga husen, skilda af en trång, skum gata eller af gränder, så obskura, att det behöfdes en modig föresats att gå dem. Men där fanns också bland allt det förfallna och öfverblifna portaler så underbart vackra, att en konstnär aldrig nog skulle kunnat prisa dem — om de förekommit i en främmande stad —, utsirningar så egendomliga, att vi stannade helt betagna. Det var ju ej alldeles mörkt ännu, och just i denna skymningsdager fick medeltidsstämningen sin rätta karaktär.

Nu tycker du förmodligen igen, att jag hållit mig alltför mycket utanför mitt eget jag, men som sagdt, jag tappar halft bort lusten till själfanalys här. Om en stockholmare skall tänka ostördt, reser han härifrån; det kan jag förstå, och jag vet, att vore jag ej af arbete bunden vid denna jordfläck, måste jag för min

del göra det, liksom jag också vore tvungen att komma hit igen för att se alla de platser, jag håller af.

Du förstår således, att jag är glad öfver min resa; den har gifvit mig mycket; framför allt börjar jag få ett säkrare fotfäste i världen. Du har orätt, om du tror, att jag någonsin skulle kunna liera mig intimt med människor eller ge dem en större fond af tillgifvenhet än den att hysa ett hjärtligt deltagande för deras motgångar och ett leende med i deras glädje. Jag har en gång för alla blifvit så impregnerad med den stora ensamhetskänslan, att jag fort tröttnar på sorlet omkring mig. *En* röst är mig nog, den fyller alltet för mig.

Säg nu inte, att jag öfverdrifver, att jag säkert ändå behöfver människor; det gör jag naturligtvis, men blott sporadiskt; de äro minuterna, inte timmarna i mitt lif.

Jag har glömt tacka dig både för första och andra sändningen blommor; de sista fick jag nyss och har fyllt tre stora vaser med chrysantemum. Jag erinrade mig så tydligt en afton hos dig för två år sedan, då du öfverallt smyckat med olika slag af chrysantemum. Det var en sådan festprägel öfver ditt hem, som man aldrig glömmer, och jag minns, att jag drömde dåraktigt ungt den kvällen.

Blommor äro alltid lefvande minnesbud; de väcka mildt eller obarmhärtigt slumrande hågkomster. En kvinna öfver trettio år — jag

menar en kvinna, som tänkt och lefvat — skall aldrig samla eller få en bukett utan att den ger henne flydda tider tillbaka med sin doft, sina färger; hvarje blomma berättar .....

Du skall ändå ha varmt tack, om också dina chrysantemum talade om drömmar som strömmar; jag önskade mig blommor och fick dem, hvarför är jag då inte nöjd?

Nu ber jag dig: skrif snart om du kan och vill. Du har det naturligtvis i alla afseenden godt och bra; men om du ej vet hvar du skall göra af en stund, så gif den åt

Elsa.

Det dröjde ända till den tolfte oktober, innan Börje skref, och då hade han på en lös-sliten sida i sin annotationsbok rafsat ned:

»Hvad är Preben Lycke för dig; jag kan inte skrifva förrän jag vet det.

Börje.»

Elsa dröjde inte alls med svaret. Hon uppsköt ett par visiter, som hon skulle gjort, stängde sin dörr och ordnade raskt skrifdon. Det skedde med en viss febril glädje, och hon tänkte, att det skulle bli svårt att forma de första typerna stadigt på det blanka papperet. Börje var inte så smått skuren, att han hyste svartsjuka, det var Elsa-Maria fullt öfvertygad om, åtminstone inte i vanlig mening, men det plågade hans manliga, självtillräckliga stolthet

att tro en annan vara ett antagligt surrogat, en, som Elsa-Maria förtrodde sig till. Hon tänkte inte en sekund på att genom koketta undanflykter öka denna aggande känsla. Det var henne som hon sett honom rakt in i ögonen, när hon skref:

Det är mycket lätt att besvara din fråga beträffande Preben Lycke. Får jag göra det med en liknelse, skall jag säga dig, att han och jag äro som två mörkrädda barn, hvilka händelsevis träffats och räckt hvarandra handen för att tryggare komma igenom den stora människoskogen.

Han är mycket för mig; han är redan en kär vän, och vi sakna båda, om vi hoppats träffa hvarandra en dag, och det går om intet. Jag var nog modig en förmiddag att alldeles ensam besvara den visit han gjort mig. Där fanns taflor och böcker hos honom, som jag gärna ville njuta af i ostörd ro, och så gick jag dit.

»Men fru Elsa!»

Det var riktigt lustigt att se den gode mannens häpnad öfver min djärfhet. Han såg så rädd ut som han förnummit din straffande astralkropp. Inom parentes har han stor respekt för »doktoren» som han kallar dig, respekt och intresse. Det är en nästan långt drifven ärlighet att berätta dig, hvad han sade en

gång, men det får bli därvid: »Doktoren är en briljant karl, det märks på er, fru Elsa?»

Du ser mina stora ögon?

Han fortsatte ogeneradt: »Om en vacker och intelligent kvinna som ni, fru Elsa, fått den där slipningen till äkta diamant, är det en mans verk. Man ser den aldrig hos ensamma kvinnor.»

Nå, den gången jag så där frankt hälsade på och skrämde Preben Lycke, var han ömkligt förkyld. Vi hade varit tillsammans på middagar eller supéer ungefär en vecka utan en dags uppehåll, och detta tålde han ej vid.

Du förstår, att jag pysslade om honom på bästa sätt, och han var så ödmjukt tacksam, att det var halft rörande, halft bedröfligt.

»Men, herr Lycke, jag har ju bara visat vanlig mänsklighet,» sade jag slutligen skrattande.

Han har små milda blå ögon och det glimtade till i dem, när han svarade:

»Fru Elsa, ni begär ingenting af mig. Ni är rikare än jag och ändå har ni råd att hjälpa mig. Därför är jag så tacksam. Vet ni inte, att det i allmänhet endast äro de fattiga som ge.»

Vi talade sedan en kort stund om honom själf. Han har så fullt upp af detta världens goda, att det tröttar honom. Energi är för honom en totalt okänd egenskap, men han är god och klok, och jag är stolt öfver att ha

hjälpt honom använda några summor i den tysta barmhärtighetens tjänst.

Någon »historia» har inte Preben Lycke. Någon frågade honom häromdagen, hvarför han inte gift sig. »Jag har aldrig hittat *henne,*» svarade han fullkomligt oberörd, »men väl *dem*, och det duger inte i vårt land att komplettera med mångfalden där vid lag.»

Du kan nog inte af dessa Lycke-fragment förstå, att jag känner en djup sympati för honom. Men det är dock så. Han är varmhjärtad och okonstlad, och när han kanske själf minst anar det, gör han mig godt. Har du aldrig märkt, att man tidtals behöfver en guide för att hitta inom sig själf? Det kan vara en nästan obekant, som genom en tillfällighet blir den säkraste ledsagaren.

Preben Lycke stöder mig, hur svag han själf är; han säger mig sanningar på ett så enkelt sätt, att jag aldrig kan fuska bort dem med självplågande tvifvel, och så har det kommit sig att vi mötas helt kamratligt midt i den härfva af flirt och älskog, som omger oss och alla, hvilka »lefva med».

Det att »doktoren» ej skrifvit på en hel vecka har bekymrat både min gode vän och mig, men när han sett, hur jag tänkt alltför långt och mörkt ut i framtiden, har han hämtat mig åter till nuet med sitt lågmälda, nästan kurrande tonfall:

»Se inte öfver den dag i dag, fru Elsa!

Det har kommit både rosor och astrar ur tystnaden därborta. Fru Elsa tror väl inte, att de äro onda budkaflar.»

Ser du, Börje, sådant gör värmande godt; och det är ett fåtal människor, som på det sättet älska sin nästa. När jag lämnar Stockholm en dag, skall mitt vackraste minne därifrån vara den underlige mannen med det stora hjärtat.

Det är också hans verk, att jag, om än ångestfullt, vågar skrifva: jag längtar hem.

Han har sagt, och jag tror han har rätt: »Två människor, som kommit samman, skulle inte så ofta mista hvarandra, om de läte bli att ständigt fordra hvarandra.» Jag vill försöka fatta meningen så, att jag som du utan smärta skall kunna gå ut i ensamheten ibland och känna dess frihet välgörande.

Din *Elsa.*

Ett par timmar efter sedan detta bref afsändts, träffade Elsa-Maria på en bjudning Preben Lycke. Han hade en särskild förmåga att leta upp trefliga, skyddade hörn, där ett par stycken kunde prata i ostörd fred.

Han rökte endast nålfina, svaga cigarretter, och det var en sådan han bjöd Elsa-Maria, när hon satt sig till rätta i den låga kanapén. Hon hade att välja på omkring ett halft dussin sidenkuddar af olika form och storlek, men

hon sköt dem alla åt sidan och lät hufvudet vara fritt.

»Herr Lycke,» sade hon, »nu har jag en fråga igen.»

»Låt höra, fru Elsa!»

Han sköt upp axlarna och gnuggade händerna, därpå sög han ett långt, välbehagligt bloss ur cigarretten.

»Hvarför är en gift man så tolerant mot sig själf, när det gäller små erotiska upplefvelser utom ramen, och så sträng mot sin hustru, om hon skulle råka begå en liknande liten synd?»

»Han vet förmodligen, att hon alltid solkar en bit af sin själ på den upplefvelsen; själf däremot kan han vara fullkomligt andligt oberörd. Han förbrukar inte mera sentiments än när han t. ex. äter en portion ostron.»

Hon log åt den egendomliga liknelsen. En paus uppstod. Slutligen sade Lycke:

»Fru Elsa ser ut som ett upplyst fönster i ögonen i kväll. Skall det bära af hemåt snart?»

»Jag vet inte. Här i Stockholm stannar jag nog i alla händelser inte länge. Man kan inte tänka sig ett älskvärdare mottagande än det jag fått, men jag saknar hvardagligheten. Den kan helt naturligt inte finnas i min brors hem just nu, när säsongen börjar, och pensionatet är inte heller tryggt och lugnt, det faller af sig självt.»

»Fru Elsa förstår inte hufvudstaden, det

är hela felet. Man har det utmärkt här, om man bara tar ordentligt plats med bägge fötterna upp i sin soffa. Man ligger där och låter hela världen rusa förbi utan att resa sig. Jag skall säga lilla doktorinnan en sak. Ingen ort har så många inkarnerade eremiter som just en storstad, men om fru Elsa far till Grönland och tar sin oroliga längtan med, skall mörkret bli flammor och isen glödande kol. Det är alltid vi själfva, som bilda vår omgifning.»

Hon trodde honom ej fullt, men ville inte vederlägga hans ord. Hennes tankar voro uteslutande hos Börje, och hon undrade, i hvilken stämning hennes bref skulle finna honom. Hon hade försökt att jämföra deras på en gång rika och stympade samlif med några af de äktenskap, hon dessa veckor fått inblick i, men icke kommit till något resultat. Det fanns ej heller ett enda af dem hon kände, som tillkommit under liknande förhållanden. De voro samt och synnerligen hederligt inregistrerade under en sedligt fläckfri norm. Ingen af de unga hustrurna hade som hon genom strid och erkänsla kommit till kärlek, och ingen hade behöft skyggt möta mannens blick, i medvetande om att helgden i förbundet brutits af svaghet.

Hon kunde ibland söka en skuggsida i allt detta välsituerade solsken, men förgäfves.

Sigrid och Alfhild voro båda så otadliga, att de med ett »usch!» vände sig bort från hvarje stänk på en kvinnas heder. Flirt var

något annat; det tolererades, men en handling, hvilken obarmhärtigt förde sina konsekvenser med sig, fördömde de.

Andra voro inte på långt när så stränga; de hade till och med försiktigt läppjat på den förbjudna, rusande drycken, men hejdat sig i tid och kommit oförgiftade åter till samhällskedjan.

Det var endast det konservativa, obetydligt medryckta Stockholm, Elsa-Maria kände. I konstnärskretsar var hon fullkomligt främmande, och hon anade knappt, hur fritt vindarna där spelade in från världens fyra hörn. — — — —

Det dröjde denna gång ej så länge, innan Börje skref. Det var dubbelt porto på kuvertet, och pensionatsfrun, som lämnade Elsa-Maria det, sade med sitt förbindliga leende:

»Doktorinnan får stora nyheter i dag.»

Elsa-Maria log igen och gick in till sig.

Hon satte sig på närmaste stol. Benen darrade så, att de ej förmådde bära henne. Brefvet låg obrutet i hennes knä, och hon stirrade på det hvita kuvertet i stel ångest. Ett uttryck, som hon en gång läst, kom för henne: »Man vet ej, hvad som gömmer sig innanför ett konvoluts två murar». Skulle hon få läsa en underlig bekännelse om slocknad kärlek, eller hade hon förstått honom rätt; han ville kalla henne tillbaka.

En yttre omständighet kom henne att rycka till. Någon snuddade af misstag vid hennes

dörr, och hon skyndade sig att gömma brefvet i blusen, som hade det varit en hemlig och farlig depesch.

Sekunden därpå bannade hon sig själf som löjlig och feg och rispade med en nål raskt upp kuvertet.

»Ringbo den 16 oktober 03.

Tack, för att du inte tog mitt telegrafiska kort för ett svartsjukt utbrott; det var ju möjligen, jag erkänner det, men det är oklokt att vilja behandla dylika abnorma svagheter som ett akut sjukdomsfall. Du är betydligt förnuftigare än de flesta af ditt kön, eller är det det, att du har hjärta och ofördärfvad finkänslighet.

Tack också för din skildring af Preben Lycke! Vi få en gång be honom hit och vara så goda och undfallande mot honom, att han trifs. Det skall bli roligt att få göra hans bekantskap. Jag förstår, att du har utbyte af hans umgänge och är glad, att du vunnit en pålitlig vän, en, som du kan träffa, när du går ut »i ensamheten».

Du käraste, alltsedan jag fick ditt sista bref, ha dygnets flesta timmar upptagits af tankar på dig, och jag har undrat, om du har det mod, du tror dig äga. Det är så få, som kunna ge allt eller intet, och det gör mig därför ondt att nödgas upprepa, det denna form af kärleken är den enda jag förstår. Jag är dig så gränslöst

tacksam för att du vill stanna hos mig, och jag är så rädd att hålla dig kvar, ty det måste komma dagar, då mitt väsens kyla skrämmer dig. Jag kan inte hålla jämn temperatur. Du skall veta, att jag ända sedan min tidigaste ungdom hatat den äktenskapliga termometern med sina 18 grader Celsius, och att jag först långsamt med många återfall kan bli »tam».

Men jag har också under den långa, långa månad du varit borta känt, att mitt lif är bundet till ditt. Jag har saknat dig hundratals gånger på dagen, och jag har tyckt, att den mekanism omkring mig, som fruntimmer kalla hemtrefnad, totalt tvinade bort.

Jag har till och med varit nog svag att önska, det vi stridt om platsen för en byrå eller något sådant litet påtagligt tvistefrö, hvilket leder till onda ord och en öm försoningsscen mellan kontrahenterna. Dylikt är så hälsosamt handgripligt och röner ett storartadt förstående. Hvem förstår oss? Vår strid är ordlös och dess vapen är kärlek.

När jag suttit och läst något vetenskapligt arbete, har jag ofta längtat efter dig. Du skulle ju inte förstå hälften af hvad jag kunde finna på att läsa upp för dig, men just att förklara inför ögon spörjande stora, heta af intresse som dina, är lycka.

Jag skulle inte tro, att det är många män, som njuta af lärda fruntimmer. Det är kvinnans intelligenta vakenhet att lyssna, som till-

tala oss, och vi kalla den, som hör utan att tröttna, en liten duktig kamrat. Det förundrar mig nu, att jag aldrig talat för dig; du har ändå bedt mig om det. Men det har väl icke varit tid och ro nog. Nu är här så lugnt. Ringbo sofver; du minns ju, att det har en djup drömfri vintersömn. I går kom varslet om de hvita månaderna: ett lätt snöfall. Snön smälte strax igen, och jorden blef endast en nyans mörkare, men de sista astrarna hängde slokiga, när jag såg till dem, så nu får du ej af dem mera.

Du idkar sällskapslif, jag isolerar mig. Vi behöfva bägge just de kurerna för att återhämta oss från forcerade själsrörelser, och jag ber dig: fortsätt en tid till. Kom inte ännu tillbaka!

Du skakar på hufvudet och finner det paradoxalt att först lägga i dagen sin starka längtan och sedan skjuta bort det, som skulle stilla den. Min älskade! Jag vill, att det skall vara som ett barns jul, när du kommer till mig igen. — Jag vill ha pröfvat kraften i mitt famntag på det största af allt: tomheten.

Du är värd att älskas i helg-glädje, och jag vill aldrig att den kyss, jag skänker dig, skall smaka surnadt måltidsdricka. Jag vill vänta dig tills hela mitt väsen jublar emot dig: »kom!» I pliktens namn förde jag dig till altaret; nu vill jag bära dig öfver min tröskel som min brud, ty *nu* först är du det, sedan också du lärt dig älska mig. Du har länge trampat på graf-

var och sörjt en lefvande död, nu är du fri, skall hvila tryggt i min famn.

Men låt oss ej förhasta oss; in i sena ålderdomen kan lifvet gå, och det kan ha sin lek och sin lycka också för de grånade gamla. På kärlekens skiftningar tror jag, på dess upp- och nedgång, om du så vill, men icke på att den blir en slocknad sol, där den varit äkta. Jag är glad, att vi hunnit så långt bort från ungdomen, det är en garanti mera, ty ungdomen måste ha sina utflykter, innan den slår sig till ro.

Du får dock inte tänka dig, Elsa, att alla slitningar äro slut för oss, att vi med en välmågans suck öfver inbärgad gröda skola »möta aftonen» — citat ur hvilken som helst from andaktsbok — men du kan troligen tillitsfullare än förr lägga din hand i min, när du känner, att du ej tvingas lösgöra den i oro och minnessmärta.

Nu farväl för denna gång! — När jag skrifver härnäst — och kanske dröjer det — är det antagligen för att be dig infria det löfte, du vid vårt afsked gaf mig: 'När eller om du kan be mig komma igen, kommer jag'. Lef väl till dess; i tankarna mötas vi kanske.

Din *Börje.*»

Elsa-Maria läste om brefvet flera gånger, och hon tänkte, att det trots all kärlek det förrådde, dock var ett ovedersägligt prof på manlig egoism. Han tog henne till sig — trodde han.

En annan stämning kunde få makt med honom, och han skulle förkasta henne eller åtminstone låta henne gå i landsflykt från hemmet länge. Det lät hårdt, men hon kunde ej hjälpa, att hon kallade hans handlingssätt leken: katt och råtta. Nu stodo de ju klara inför hvarandra. De ägde hvarandras kärlek och skulle ej svika den; hvad vägde han då på vågskålen? Visste han ej trots all sin klokhet, att ett kilo järn och ett kilo dun är lika tungt?

Hennes stolthet led af hans förvisningsord till dess tiden vore inne. Det var en försiktighet, som hon ej kunde underkasta sig. Hade han förklarat sig osäker på sina egna eller hennes känslor som förut, då hade det varit en annan sak, men nu voro de två att fatta beslut, två i kraft af sin gemensamma längtan.

Det var med en alldeles ny känsla af spänstighet och viljefasthet hon tänkte öfver deras förhållande. Det var som hon stigit upp från ett sjukläger och med ens känt, att hon fått nya krafter att taga i. Nu ändtligen, när hon förstod Börje, hade hon fått ett lifsarbete. Hon såg så lugnt och sundt på alla de förhållanden hon för en kort tid sedan skälfvande vändt sig bort ifrån. Hans sista, fullt ärliga bref hade upplyst henne bättre än kanske långa tal förmått, och hon ryggade inte längre tillbaka för något, när hon visste, att han behöfde henne; det var icke endast den kärlek, som mättades af kyssar och heta ord, han skänkte;

han hade till sist lärt sig uppfatta henne som vän och kamrat.

Hon gick ett par dagar omkring som en sömngångerska, apatisk för det lif, hvilket rörde sig utom henne. Men hvarken Sigrid eller Karl-Vilhelm märkte något. De voro visst inte slöa, bara fyllda af sin egen existensform.

När Elsa-Maria en förmiddag kom hem från en lång promenad, hvilken hon företagit alldeles ensam utåt Djurgården, gick hon direkt fram till den stora spegeln i sitt rum. Hatten och promenadkoftan tog hon af sig och stod där i sin mörka, tätt åtsittande klädesklädning. Den raska gången hade fördelat färgerna i ansiktet vackert och gjort hyn ren. Hon såg mycket ung ut med munnens mjuka, kyska linje och den fasta, barnsligt runda hakan.

Det var emellertid inte dessa detaljer Elsa-Maria granskade. Hon såg in i sina egna ögon länge och uppmärksamt och nickade slutligen energiskt.

»Nu skall du skrifva till honom,» mumlade hon. »Det har ånyo blifvit så mycket ljus inom dig, att det kan räcka till för två!» Hon andades djupt och njöt som hågkomst de senhöstbilder hon nyss sett. Öfver prasslande gula löf hade hon gått och hört dem hviska: »Vi multa bort, men under oss gror våren!» Utmed stranden hade hon vandrat, och vågorna hade också sjungit om evig lifskraft.

Förut hade hon kanske ej tänkt på det,

men därute hade det plötsligt blifvit henne klart, att så som löfven vissnade bort, så hade också sorgen multnat inom henne. Hon såg lugnt och utan ifver framåt, men hon längtade ej bort från tillvaron mera.

När hon på hemvägen tillfälligtvis träffat Preben Lycke, hade hon skämtande sagt:

»I dag skrifver jag ut mig som fullt frisk från den asyl, där jag haft min själ instängd flera år.»

»Jag gratulerar! Hur har tillfrisknandet gått till?»

Hon skakade på hufvudet.

»Jag vet inte. Det är ingen stor och mäktig glädje inom mig, som kan ge förklaring. Kanhända är det helt enkelt, att sorgen är utnött.»

»Det ligger något i det, fru Elsa, sannerligen mer än folk vill erkänna. Man sliter upp sorgen och så en vacker dag är den borta. Nå, ni skall väl fira ert tillfrisknande på värdigt sätt?»

»Ja, det skall jag.»

Hon hade själf hört, att hennes tonfall låtit mycket högtidligt, men hon kände en andakt inom sig, som bar henne bort från konventionella räddhågor.

Visst skulle hon fira denna bekräftelsens dag; det skulle ske genom afsändandet af ett bref till Börje.

Långsamt tog hon ögonen från deras reflexbild i spegeln och gick fram till skrifbordet.

När hon doppat pennan och skrifvit ned datum, satt hon ett par minuter tankfull. En liten dansk vers gled genom hennes hjärna och uttalade koncist hennes tankar.

Hon tvekade, om hon skulle låta den inleda sin skrifvelse. Börje ryckte gärna på axlarna åt poetiska utgjutelser, men det var dock för frestande att ej låta den introducera, när den nu som ett vekt adagio tolkade hennes inres mojnade ro.

Hon skref beslutsamt:

»Hvad endnu jeg haaber paa,
er saa lidt, at det kan hænde
mine Dage vilde gaa
oforstyrrede till Ende.
Jeg har inte mer at vove
har omsider lært at skikke
mig i Skæbnen, ak men sove,
sove, sove kan jeg ikke — — —»

Kära Börje! Du finner troligen denna inledning sökt, men om jag skrifvit ett halft dussin sidor fulla med självbiktande ord, hade de ej ens hälften så bra kunnat framställa mig för dig.

Jag finner mig tillitsfullt och utan illusion i mitt öde, men jag hvarken kan eller vill dåsa bort mina dagar. Hvarför skulle jag det? Jag har ju ett hem att vårda och älska, och det är för mig ett stort intresse. Du har sagt, att jag

kan vara något för dig, och det medvetandet gör mig stolt. Det ger mig också en rättighet, som jag ofördröjligen skall begagna mig af, den att komma okallad.

Din kärlek har gifvit mig egna nycklar till Ringborgen; det är inte längre bara ditt hem, det är *vårt,* och vi skola åldras stilla där.

Hvad mer om lifvet innan dess en eller annan gång för en kort tid skulle rycka oss ifrån hvarandra. Nu kan jag bära det, ty jag vet, att du vill vara trofast. Jag *måste* vara det; min natur kan inte svika, och hur egendomligt det må förefalla dig: än i denna stund känner jag varmt för Sven Bryde; han, som kom mig att mogna till kvinna och som samtidigt böjde mig ned i en sorg, hvars skugga varit så lång, att jag först nu hunnit utanför dess mörkrand.

Jag är fri, och min hand skall, som du sade, ligga utan oro i din. Kampen har varit lång, och jag kallar ej dess afslutning en seger, bara ett afgörande.

Mina ord falla så brådskande och hårda ned på papperet. Jag känner det, men rår ej för det. Jag ville, att de skulle glida emot dig så stilla som en båt utan åror, men ser du; jag vet ju, att jag måste ro kraftigt för att nå hemmet snart, och jag vill hem.

Du har inte rätt, käraste min vän, att hålla mig tillbaka af skrupler utan mening.

Är det ej för oss båda det enklaste och största i världen: jag håller af dig, du håller af mig, vi behöfva hvarandra. Vi tvungos att skiljas för att kunna mötas; godt, att vi insågo detta i tid, men nu vore längre skilsmässa en onödig grymhet.

Hvar dag och hvar stund gå mina tankar pilgrimsfärd till dig och hemmet, och jag tror, att du sänder dina tankar till mig. Hvarför vill du, att de skola gå sig trötta? — För den möjligheten, att de icke alltid skulle förenas i tro och enighet. Du är en dåre, älskade, som först vill rycka ned himmelen till dig, innan du kan trifvas på jorden!

Ditt sista bref gjorde mig så trygg, så arbetsduglig för ett godt samlif. Vi ha rifvit bryggorna bakom oss och få nu gå framåt. Hvarför skulle vi vackla och dröja, min egen vän; vår kärlek har inte morgonrodnadens uppstigande glöd; den får kanske snarare kalla sig innerlig tillgifvenhet och i det begreppet ligger främst *ärlighet*.

Du tycker säkert, att jag skrifver docerande torrt, och jag har ingenting att säga till mitt försvar, endast det vet jag, att det är rinnande, varmt blod i mina ådror, och att hufvudet är hett af längtande ord. Läs mig som du kan, kanske sker det bäst mellan raderna, och förstå mig så som jag förstått dig!

Jag framställer ingen bön om att du skall ändra ditt ultimatum; det fanns väl endast på

papperet, efter du välkomnat mig med din längtan redan för länge sedan.

I nästa vecka kommer jag. Vill du taga emot din

Elsa.

»Din hemresa kommer så hastigt på, kära Elsa-Maria,» sade fru Sigrid, när hon dagen efter det brefvet afsändts till Börje, fick veta om sin svägerskas afsikt. »Du skulle verkligen gifvit oss litet tid, så vi hunnit arrangera en afskedsmiddag. Hvad skall dina vänner här säga om din flykt?»

Sigrid hade alltid ett klädsamt broderi under arbete, när hon var hemma; hon hade också alltid den eleganta bordstudsaren ställd så, att hon kunde räkna ut tiden för de olika dagsplikterna, och nu sydde hon lugnt, för ännu var det en halftimme, tills hon skulle kläda sig för att gå ut.

Elsa-Maria hade kommit på en kort visit och ämnade sig strax bort igen. Hon hade en del toalettuppköp att göra före sin afresa och ville alldeles ensam, nästan skolflicksaktigt i smyg, söka ut de färger, stoffer och modeller hon fått vaket intresse för.

Hon satt midt emot fru Sigrid och kände

sig, trots att hon var i broderns hem, fullt så främmande, som hon tedde sig med ytterplagg och handskar på.

»Flykt,» upprepade hon, »kan det kallas flykt att resa hem?»

Att få uttala detta sista ord till en annan, gjorde henne med ens omotiveradt glad. Hon kände hur blodet sköt upp i kinderna och gaf dem hög färg.

Sigrid var alldeles för konventionell att visa nyfikenhet, men hon granskade dock Elsa-Marias ansikte och uttydde rodnaden på sitt sätt. Hennes svägerska hade naturligtvis insett, att denna flirt med Preben Lycke var misslyckad och drog sig ur spelet. A la bonne heure, hon ogillade inte detta försiktighetsmått, men hon tyckte det var synd, att någonting så charmant som Elsa-Maria skulle vissna bort i en afkrok af världen. Förr hade hon aldrig märkt detta je ne sais quoi hos henne, men hon hade embellerat som gift, och det var roligt att förevisa henne. Sigrid hörde inte alls till dem, som hysa intresse för andras privatförhållanden och det var därför nästan i distraktion hon frågade:

»Kan du verkligen vara lycklig i det där lilla Ringbo?»

Där frågade hon mera än Elsa-Maria själf visste; hon uttalade tanklöst två människors intensiva undran. Det dröjde, innan svaret kom:

»Jag har mitt hem där.»

»Det förstås, men umgänge...»

»Å du,» afbröt Elsa-Maria med ett gladt skratt, »vi ha bokskåpet fullt, vi ha hafvet, skogen, åsen och våra blommor.»

»Men människor? Någon att tala med?»

»Jo då, det finns barons på Markvik, kyrkoherdens, postmästarns, kronofogdens... de tala allesammans.»

»Nå då så!»

»Hvad menar du? Inte väl, att de alla skulle sitta inne med små portioner af min — vår lycka? Det är för resten en fråga: Hvad är lycka, när man hunnit bortom illusionen med det namnet.»

Sigrids ljusblå ögon stodo ut en nyans mera än vanligt. Hon tyckte inte om sådana där afvita diskussioner; i hennes krets recenserade man böcker, taflor och människor med språkets inom marginalen stående ord, och hon kände sig därför nu som det kräfdes ett luftsprång af henne.

»Det beror väl på olika uppfattning,» sade hon matt, »det är ju klart, att man inte får ha för stora fordringar.»

»Jag tror tvärtom, man borde ha dem så stora, att de aldrig finge skiljemynts-valör.»

Fru Sigrid studerade sitt broderimönster och teg. Det var först efter en paus lagom lång att bilda slutstreck, hon återtog en smula skälmaktigt:

»Ja, man kan ju nästan säga, att du gifte dig i elfte timmen, så du får väl taga igen de många förspillda valfrihetsåren nu. Jag vill inte räkna din förlofning med Sven Bryde; den var ett beklagligt misstag från början till slut.»

Elsa-Maria blef blek och flyttade sig undan den strålande soldagern. Det fanns så mycket i svägerskans dubbelanmärkning, som plågade henne, och hon hade inga starka, fylliga ord att svara med.

»Det var genom det, du kallar misstag, jag först lärde mig känna, hur rikt lifvet är,» svarade hon slutligen, »jag skulle aldrig förstått stor glädje eller stor sorg om inte Sven kommit.»

»Kära du,» afbröt Sigrid indignerad, »håller du af honom än, fast du är gift med en annan?»

Elsa-Maria tvekade. Hon läste den rundaste häpnad i Sigrids ögon och visste ej, om det var värdt att ge henne en enda af sina innersta tankar. Till sist sade hon lågt:

»Det är väl med kärlek som med verklig religion; den blir dyrbar också som minne. Nå vi sedan någon högre och bättre form, blir den föregående ett trappsteg, tror du inte det?»

»Ja, vet du, jag har ingen erfarenhet i det fallet. Jag gifte mig så tidigt, och sedan har lifvet gått sin gilla gång.»

Hon reste sig och lade ihop broderiet. Elsa-Marias tonfall irriterade henne, och det ämne de kommit in på, var ju i själfva verket komplett likgiltigt.

Elsa-Maria hade fått en nästan feberaktig oro öfver sig de dagar hon nu gick kvar i Stockholm. Hon var ute från morgon till kväll, och hon tycktes njuta hufvudstadslifvet intensivare än någonsin. Det bref hon med motvillig fruktan väntade från Börje kom icke. Hon sökte det bland sin post på nattduksbordet, när hon sent kom hem, eller hon anade det på frukostbrickan, som jungfrun bar in till henne.

Ett par dagar sköt hon upp sin resa; det mod, som först varit så kraftigt inom henne, tynade småningom bort, och hon vågade ej taga Börjes tystnad för ett välkommen, snarare för en pliktunderkastelse.

Hon tänkte, att det skulle varit godt att ha någon att rådgöra med, men hon träffade så få, som ville eller kunde med förstående se in i en annan, och de togo hennes försäkran, att den underbart vackra hösten lockade henne att dröja, för fullt äkta.

Preben Lyckes små godglimmande ögon sågo kanske litet längre in, men hon lät dem aldrig få rak kurs utan vände sig gärna åt sidan, när hon trodde, att stämningen skulle förråda henne.

Så var det också den dag, då de tillsammans besökte Bergianska trädgården. Hon pratade i ett om blommor och träd, om Hagaminnen och Brunnsvikens täcka stränder.

Han gick tyst med väl igenknäppt rock, och den mjuka filthatten djupt i pannan, då och då

nickade han till tecken, att han passabelt följde med, slutligen såg han upp:

»Fru Elsa, ska vi åka karusell längre; vi bli yra i hufvudet båda två.»

»Karusell!»

»Ja, det har ju gått rundt, rundt med ord en lång stund, och vi ha inbillat hvarandra, att vi haft ett obegripligt underhållande godtköpsnöje, men är det inte som med Trojas trähäst; det fanns något in uti den, som vi fruktade och väntade och därför snoddes det rundt?»

De stodo nere vid stranden, och hon såg midtöfver mot ett höstparti: en röd villa i bondstil, omgifven af hängbjörkar, nu liknande blommande guldregn, så metalliskt klargula voro de vissnade bladen. Alla fönster och dörrar voro förspikade i villan. Ett stängdt hem. Hon fick plötsligt tårar i ögonen, som hade hon sett något mycket sorgligt, och hon kunde inte svara honom. Hans ord hade slagit på hennes ömtåligaste känslosträngar och så kom åsynen af detta öfvergifna bo till. Det behöfs så litet för att det skall ömma i redan sjuka tankar.

»De flytta nog in där igen nästa år,» sade han och följde hennes blick, »det är ingenting att lägga på sinnet. Och skulle de aldrig komma igen, ha de kanske fått något bättre. Det är i allmänhet klokt att inte återvända till en plats, där man varit lycklig. Om de här veta vi ingenting, men ni själf, fru Elsa, börjar inte ni odla

den åsikten, att man aldrig lefver om flydd lycka?»

»Hur så?»

»Ni reser ju inte som ni för en vecka sedan så säkert trodde er kunna?»

»Jo, jag reser — snart.»

»Hvarför gör ni det egentligen, när skepticismen säger åt er att låta bli? Jag kan förstå, att ni tycker det är för sent. Jag trodde det strax den dagen jag mötte er så strålande glad, men jag ville inte kraxa olåt då. Sedan har jag sett, hur ni sackat baklänges in i mörkret igen. Det går så med oss människor; vi få andlig stelkramp under våra rymningsförsök från vår egen misstro.»

Hans bittra fraser, sådana den kyliga, alltför starka höstluften frammanade dem i nervöst utbrott, undgingo henne nästan; det var endast två ord, hvilka liksom rispat henne: *för sent.*

Hon såg på hans böjda, huttrande gestalt och rätade ofrivilligt upp sig. Han hade gått så långt, att han icke orkade längre, men hon ville ej stanna ännu. Hvarför trodde han det? Hon tyckte, att han, denne själskrympling med tröttheten som slocknad eld inne i ögonen försvann, och bredvid henne stod Börje, inte vinkande eller bedjande, men dock oemotståndlig som lifvet själft, och *sent* var det att gå ut i det, men icke *för* sent.

»Herr Lycke,» sade hon och lade handen

på hans arm, »hvad menar en man, när han säger till den kvinna han älskar: 'Jag längtar efter dig, men kom inte?' Menar han: 'tro inte på mig'?»

Han spratt till; det var ett språng i hennes tankegång, och han kunde endast långsamt förfoga sig efter.

Ingen människa menar lika med en annan, fru Elsa, men de ha ändå det gemensamt, att man inte kan tro på någon. Man får tro på sig själf, och vill man hitta i andras tankar, är det tvunget att vara objektiv.»

Han borrade med käppens doppsko i handen och tillade efter en kort tystnad: »Jaså, det blir allvar af med hemresan ändå. Jag tänkte ett slag, att ni och doktorn sökt reda på ensamheten som det största och bästa.»

»Nej,» utbrast hon häftigt, »nej, vi behöfva hvarandra.»

Han log inte, men det gick ett underligt skimmer öfver hans ansikte, som han hört något mycket gammalt, mycket välkändt och — mycket naivt.

»Herr Lycke, ni är den ende här i min stad, som jag håller af för att minnas,» sade Elsa-Maria vekt, »och därför skall ni också svara mig ärligt på en fråga, om den än förefaller er barnslig och outvecklad: När blir en kvinna för gammal att bli 'älskad'?»

Nu log han.

»Jag behöfver ju inte svara objektivt den

här gången, fru Elsa. Ni säger med andra ord: 'Är jag för gammal?' och då svarar jag helt lugnt: Alla gudar signe er, barn, ni är snarare för ung, ty ni har det farliga modet att låta tiden löpa bort ifrån er.»

När Elsa-Maria skildes ifrån honom och på hemvägen genomgick deras samtal, kunde hon ej förstå, hvad det varit i det, som gjort henne så glad, men hon gick så snabbt och lätt, som hade hon en angenäm brådska, och det klingade inom henne som af muntra bjällror i takt. Människorna, hvilka hon oupphörligt kom i kontakt med, föreföllo henne dock så långt aflägsna, som skulle hon sett dem i ett milsvidt perspektiv, och när hon hälsade på bekanta, skedde det tankspridt som i en fort förflyktigande vision.

Hon sprang gnolande uppför de långa, bekväma trapporna till pensionatet och ringde på som en skolflicka, hvilken fått läxfritt. Hvarför hade den tryckande tanketyngden plötsligt släppt henne, undrade hon och kunde ej ge sig svar, var endast så trygg, så viss om, att nu skulle hon kunna se Börje in i de skarpa, grå ögonen.

Inkommen i det tråkigt eleganta rummet, där alla möbler stodo paraduppställda, såg Elsa-Maria sig af gammal vana omkring på de ytor, dit ett bref kunde blifvit kastadt. På fönsterbordet stod en ask och några frimärken lyste emot henne.

Börjes stil! Hon gaf sig inte tid att få af ytterkläderna, innan hon slet upp förseglingen, och sedan letade hon först och främst efter några skrifna rader. Det fanns ingenting; askens innehåll utgjordes endast af några stora hvita chrysantemum. Hon var så glad öfver budet, hvilket hon trodde, ville säga henne, att frosten ej härjat allt än, men att hon måste komma fort nu. Hon tog varligt upp blommorna och kysste dem, lade dem så mot sina heta kinder med smekande ömhet och hviskade ord till ord, hvilka gingo så fort öfver tungan, som hon varit rädd för att ens själf uppfatta dem, men det var snyftningar och leenden i dessa ord, mest leenden, vackra, allvarliga, stillsamma som de hvita blommorna, hvilka framlockat dem.

På eftermiddagen afsände hon ett telegram:

Doktor Gunnarsson,
Ringbo.

Kommer i morgon afton.

Elsa.

När hon packade ned sina effekter, kom hon också till tankeboken, och hon såg på den som för att taga afsked. Den skulle nu lämna henne. Hon ville ge dess återstående sidor fria för stämningar, vilsna tankar och undrande dagsreferat. Det var visserligen ingenting nytt, hon skulle gå in i, men det var heller intet, som

hörde samman med den lidelses- och sorghistoria hon här nedskrifvit.

Hon bad om en brasa, och när den flammade i giriga lågor offrade hon sin tankebok. Det var mycket af hennes forna jag, som förbrändes med den; mycket af det som brottats i fordrande längtan efter stora mål.

Hon satt på huk och såg in i elden, hvilken förtärde sida efter sida, alltsom hon matade den. Hon skönjde de många orden utan att läsa dem, men hon tänkte, att hvartenda af dem hade en gång varit en stackars fattig, blek tolk för hennes ångest.

»Farväl alla mörka blad! Farväl alla oskrifna sidor!» Elsa-Maria nickade och följde andaktsfullt de förkolnade resternas förvandling till spröda flarn.

När hon slutligen reste sig upp och öppnade fönstret, kände hon det, som minnena lefvande gästat henne och fyllt rummet med sina skiftande gestalter. Hon ville se framåt och utåt, men i det längsta höll minnet henne kvar.

X.

Börje Gunnarsson hade gått fram och åter på den långa sandplanen framför stationshuset minst en kvart före tågtiden, men när han hörde den hesa, alltid ilsket irriterade ånghvisslan och såg tåget komma i kurvan, blef det med ens kallt och lugnt inom honom. Hvarför hade han låtit de hetsande föreställningarna jaga sig mot detta möte med Elsa?

Den gången hon kom tillbaka från det norska sanatoriet hade han ej känt någon dylik abnorm väntansifver, och nu hade det varit honom en nästan fysisk plåga, att hennes tåg först skulle komma på eftermiddagen, så att han hade åtskilliga timmar att döda, innan han hann till den, hvilken kanske kunde ha lifsintensitet nog att hålla sig stark ännu som hågkomst.

Det var en klar och kylig senhöstdag, sådan som de gamla kalla »Brittmässommar», och senare tiders barn bli enerverade af. Det är en retning i själfva den höga luften och i sol-

leken med gulnade blad på fuktig sand. Man slites emellan glädje och vemod på en dylik dag, och när skrattet stillnat, tåras ögonen utan att man vet hvarför, men den som en gång följt en kär afliden på den sista långa färden, och sett en grafgårds kullar, kors och vårdar förgyllda af sol från en metallskarpt blå himmel, glömmer aldrig den stunden i senare höstar och förstår bättre, hvarför det är så nära mellan löje och gråt. Lifvet har något inkommensurabelt vindstilla och dock oroligt för dess iakttagare utanför skranket, när det belyses af blek höstsol och frostbrända blad dala till marken. Aldrig skulle till exempel en Cyrano de Bergeracs dödsstund blifvit så vacker, om inte åskådaren sett den i löffällningens drömstämning.

Börje såg en sekund ut mot hafvet, tankspridt, men ändå med en viss omedveten njutning, som hade han i hemligt förstånd bytt en blick med en god kamrat, hvilken delat hans tumlande tankar och svarat dem med fräsande vågbrus.

»Kommer doktorinnan hem i dag,» frågade den ståtlige inspektorn, hvilken kom ut med sin röda flagga; detta underligt lifliga signaltecken i vårt eljest så färgoförstående land.

»Ja, hon gör det.»

Börje var glad att få höra sin röst; då kunde han lättare justera den, och han konstaterade genast, att den hade sitt vanliga, något torra tonfall. Hon skulle ej bli öfvervärmd och

sedan lida af en allt för hastig själslig afkylning, tänkte han och stack som flegmatecken händerna i kavajfickorna.

Tåget stannade med ett ryck, som hade det skälft till i sin långa segmentkropp. Konduktören ropade gällt och uppskakande: »Ringbo, två minuter!» och en hattask dansade lefnadslustigt ut på perrongen. Allt utom hattar kom i dagen, och dess ägarinna plockade röd och andfådd upp diverse effekter.

Elsa hade inte skyndat af, och när Börje och hon gingo emot hvarandra, skedde det utan ifver, men också utan tvekan. Han tog hennes resväska, såg att hon hade fått en hel mängd dyrbara afskedsbuketter, uppfångade också en skymt af hennes ansikte under den bredbrättade, mörka hatten och sade några hälsningsord af obetydlig valör.

Men när de sutto i vagnen och i bondlunk åkte mot Ringbo, lade han plötsligt hennes ena hand i sin och höll den sedan kvar hela vägen.

»Du fryser kanhända,» sade han liksom motiverande.

Hon skakade på hufvudet.

»Nej, här är varmare än uppe i Stockholm.»

»Är det verkligen? Kommer det kyla från de täta husraderna månne?»

Hon kände hans blick: smekningar och litet satirisk humor sände den henne, och hon

log som åt något kärt och välbekant utan att bry sig om att replikera.

Flaggan var hissad på Ringborgen och vajade blågul i de ljusa, glada färgerna, gården var nykrattad, det hade tagit bra efter nattens regn och såg dubbelt högtidligt ut i den mörka sanden. Fina med hvitt förkläde och hvit serveringsmössa stod i den öppna dörren, neg välkomnande och sprang fram, så fort vagnen stannat för att hjälpa till med reseffekterna.

»Här har varit så tomt efter doktorinnan,» sade hon välvilligt, och Elsa kände, att hon i denna stund hade en tacksamt öppen famn för flickan.

En liten svartlockig pudelvalp dumpade ned från verandatrappan och krafsade med oskickliga barnatassar på Elsas skor.

»Hvad är du för en liten en?» Hon böjde sig ned. »Har du skaffat dig hund, Börje?»

»Ja, jag fick fatt i den här gynnaren och sökte fylla ut bärhemma med honom, men det gick inte bra. Han har också fått heta Dupe, och det är ganska synd om något så trovärdigt som en hund, men den blef offer för omständigheterna, kräket.»

Han tog den i nackskinnet och slängde lekfullt undan den, så att Elsa-Maria skulle bli fri från odygdsmakarn.

Dupe fattade emellertid inte humör utan kilade före in i salen, där han sträckte ut sin mjuka kropp på en brännande solig fläck.

Kaffebordet stod mycket landtligt dukadt med grönt på den hvita duken och färskt småbröd. Allt såg så vänligt och nyputsadt ut, och Elsa-Maria kunde inte låta bli att med husmoderserfarenhet tänka sig, hur Börje pinats och känt sig hemlös, medan jungfrurna oestetiskt och hårdhändt vände upp och ned på allting för att få det »snyggt».

Hon skakade fort af sig resdammet, ordnade håret och satte sina medhafda blommor i vatten, sedan gick hon ut i salen igen. Hon hade knappt hunnit se sig om inne »hos gamla Lalla», som hon kallade sina bägge rum; det var kanske också med flit hon undvek att se på sin isoleringsort, hvilken hon fått för att ej vara i vägen, *om* doktorn skulle finna äktenskapsbandet tryckande. Så hade hon åtminstone tänkt.

Börje hade gått ut på verandan åt sjön, men vände sig genast med ett par raska steg inåt, när han hörde henne.

»Jag har inte ännu fått säga dig välkommen,» sade han nästan sträft, men räckte henne ändå båda händerna för att draga henne närmare sig.

»Det trodde jag, att dina hvita chrysantemum, som du skickade mig för några dagar sedan, hade hälsning om att jag var,» svarade hon och såg rakt in i hans allvarliga blick. »Jag tänkte, att de bådo mig komma, innan frosten hunnit härja alla blomster, och jag antog, de sade mig att tiden snart var ute.»

Han teg och lät sina ögon famna henne, medan armarna ännu stelt dröjde, liksom rädda för sin egen inneboende styrka, ty nu först, när hon stod midt emot honom, och han genom skilsmässan lärt sig sakna, kände han det för henne, som gör en mogen mans kärlek trofast: gemenskap i lifvet själft, i dess stora och små kraf, i allt det, som får klarhet af tvennes förstående.

»Jag vet inte, om jag skickade dem med en exakt mening,» sade han leende. »Jag bröt dem i otålighet öfver något jag inte kunde rå på, men du har nog gifvit mina tankar form. Du borde komma.»

Hon nickade tryggt.

Det var en sekunds väntan i hennes hållning, och glansen i hennes strålande ögon fördunklades, så drog hon sakta sina händer ur hans och sade med ett litet konstladt skratt:

»Jag är kaffehungrig! Ska vi inte slå oss ned?»

»Jo, gärna det.»

Hon pratade och åt. Hennes lifliga ansikte skiftade oupphörligt uttryck, och han följde detta muskelspel med en ljuflig förnimmelse af, att hon aldrig skulle kunna bli stereotypt tråkig som de flesta åldrande damer; hon hade utan boklärdom nått det utvecklingsstadium, då man blir personlighet, och så skulle hon alltid bibehålla detta tjusande behag, som ofrivilligt gaf intryck af att hon blifvit kysst och älskad så

förskönande och förädlande som endast ett fåtal kvinnor.

»Stockholm har gjort dig godt eller är det Preben Lycke,» frågade han mest för att med ord distrahera sin egen stämning.

»Båda delarna, du. Man lär sig mycket i de stora städerna, och jag vet, att hur roliga de kunna vara som transitplats, skulle jag dock aldrig vilja bo där.»

»Hvarför inte?»

»De ha för mycket similivärde.»

»Jag tror snarare, man får kalla det hastig omsättning af både godt och ondt. Du är nog för ortodox att trifvas i en metropol, där det 'bestående' är ett dagsord och måste så vara i en idéernas rödglödgade härd.»

»Men individen skall väl först och främst lefva sitt, inte samhällets lif!»

»Ja, om han är stark nog att lösgöra sig.»

De reste sig båda upp från bordet och efter en kort paus sade Elsa-Maria, att hon skulle gå och packa upp.

»Är du inte för trött efter resan till det?»

»Ser jag trött ut?»

»Nej, inte alls, märkvärdigt nog. Går det an, att en obskur mansperson hjälper till att rota i en dams koffertar. Det kunde ju vara ett sätt att in second hand få storstadsluft.»

»Det skulle vara skämt, men Elsa-Maria uppfattade snabbt, att han hade svårt att lämna henne, och hon svarade gladt:

»Kom du, om du har lust. Jag har köpt en massa vackra saker.»

»För att uppträda med här i Ringbo?»

»Ja — det kan vi ju kalla det.»

Hon skrattade som ett uppsluppet barn och sprang före honom genom rummen, men plötsligt hejdade hon sig. Hvarifrån tog hon denna unga fröjd? Börje hade knappast gifvit henne den; han hade ju blott helt flyktigt bedt henne vara välkommen, och hon, som längtat efter hans famn, hade måst nöja sig med en handtryckning. Det var stort ingenting annat än litet yttre vänlighet, som kommit emot henne härhemma; hon hade själf tagit med sig ett rågadt mått af god vilja att utså lycka, det var allt.

Börje följde efter henne, och de hjälptes sedan skämtande åt med uppackningen. Han var mycket intresserad och så fumligt okunnig, att han aflockade henne hjärtliga skratt. Det var som all den lyx, hvilken fraîche och läcker i färg och form utbredde sig omkring dem, stänkt in i gamla Lallas hederliga rumsinteriör en doft af stora världens lätta tanklöshet.

Det frasande sidenets frou-frou tålde inga tunga ord, och den långa boans hvita chiffonmoln svepte sig endast om ljusa drömmar. När ändtligen kofferten stod tom, och stolar, soffa och bord däremot flödade öfver, sade Börje med en sista, granskande blick på härligheterna:

»Jaså, nu är sorgetiden slut, lilla Elsa?»

Hon ryckte till. Ja, han hade väl rätt. Hon hade icke glömt sitt barn, men det var som hon nu först riktigt lagt det under jord, dit där glömskan förr eller senare säkert hittar.

Han begärde inte något svar, men deras nästan ystra stämning slog om, och när hon litet senare på kvällen satt sig i sin älsklingsvrå i det stora hvardagsrummet, tände hennes tankar stilla det vigda ljuset på sonens graf, ett litet blekt, flämtande ljus, som stod ute i mörkret, redo att brinna ned, men än lyste det.

Börje hade haft ett telefonsamtal och kom nu in igen. Han gick direkte fram till henne och sade hjärtligt:

»Att ett sådant litet hustrufruntimmer skall betyda så mycket för ett stort, groft manfolk. När jag stod därute vid luren och kände parfymen från din kappa, blef det så muntert inom mig, att jag var frestad att ringa en melodi på talapparaten.»

»Käraste», hennes hand snuddade len vid hans hår, »du kan tro, det gör godt att höra dig säga så.»

Skymningen var grå och blid; den hade hunnit förbi halfdagerns bäfvande skuggor och flyende färgnyanser och var sig själf; bara den tysta, fordringslösa overkligheten, som icke kräfde någon uppmärksamhet. Linjer, färger, konturer smälte bort, och en irrande blick hade intet att fästa sig vid. Det är i sådana stunder den

riktas inåt; det är då tankarna koncentreras på en fast punkt.

»Kom, Elsa!»

Börje tog hennes plats och drog sedan ned henne på sitt knä. Han höll sin mun upp mot hennes och mötte hennes mjuka läppar i en lång kyss. Hennes armar famlade litet, men smögo sig sedan om hans nacke. Han kysste henne ännu en gång och ännu en, och det var, som han kallat henne till sig i ordlösa böner. Så hade han blott bedt en gång förr; den natten, då hon nämnt sig svag, som mottagit hans smekningar, nu ville hon bli hans, så som han begärde det, och hon kände en hängifven kvinnas lugna trygghet i hans famn.

Lidelsens heta eld hade slocknat inom henne den natt, då hon dyrast fick betala sin känslobrottning, och aldrig skulle dess röda flammor tändas mera, men hennes kärlek till Börje var stark nog att också möta den onda dagen och hålla profvet. Man kunde älska lifvet långt, sade hon sig, men man glömde aldrig att den första kärlekens svedjoland låg bakom.

»Min Elsa!» Han njöt af de två orden tillsammans och upprepade dem. »Min Elsa! Tack för att du hade mod att komma igen. Och tack också — kanske ännu mera — för att du säger dig ha mod att gå, om det behöfs. Ser du, det finns nog människor, som äro af det slags grofsmide, att de tåla vid att nötas ut tillsammans, men dit hör hvarken du eller jag. Kalla det

inte otrohet, det är det inte, det är snarare en olust att svika lifvets helglöften. Nu är jag så glad öfver att du kommit, att jag liksom fått dig till skänks, men kan du inte förstå, att hvardagslaget skall gnata bort den stämningen?»

»Nej,» sade hon allvarligt, »inte nu mera, Börje. Nu är det inte nödvändigt, att vi gå så långt ifrån hvarandra. Jag är en annan än när jag reste, och du tar emot mig som en annan. Det är något som vissnat bort inom oss. Jag skulle vilja kalla det ungdomsträdet. Vi ha växt ifrån hettan i vårt blod, tror du inte det.»

Han log förstulet och svarade ologiskt nog med en kyss.

Då tryckte hon sig närmare honom, och hon blygdes ej för att önska det han nu ville läsa hennes tankar, följa hennes aning. Det fanns ej blott ett förflutet för dem; det fanns också en framtid och i dess ansvar skulle de säkrast enas.

Ingendera uttalade några bindande löften eller stora ord, tvärtom dog samtalet bort emellan dem, som hade det ingenting mera att betyda, men det, som tidigare skilt dem åt, Elsa-Marias förtid, var nu ett aflägset minne, och Börje visste, att det hjärta, som lugnt slog mot hans, hade nya önskningars takt.

De glömde inte tiden, deras lycka var ingen jublande flykt utom rummet, men de ville ej tända lampan så snart, ej bjuda en kväll som alla andra med läsning och handarbete stiga in

till dem, det var först när klockan slog nio klingande slag, hon sakta reste sig upp. Han höll henne inte kvar.

»Du kommer ju snart igen,» sade han, när hon litet mörkblind gick ut mot salen.

»Ja, så snart jag kan. Jag skall vara litet husmoderlig nu, förstår du.»

»Knappt. Jag vill hellre ha dig här.»

Hon stod i dörren, som hon öppnat och mot den ljusa, upplysta bakgrunden såg han hennes fina hufvud som en silhuett. Hon böjde det svagt.

»Jag vill också så gärna komma — sedan.»

Börje stod stilla och lyssnade efter ljudet af hennes sonora stämma. Den hade fått starkare klang, och ändå var den vek och varm ...

Han kunde skrattat åt sig själf, men det var man i allmänhet för grannlaga att göra åt egna löjligheter, annars måste det skett vid medvetandet om en förälskelse af nyaste datum — en förälskelse i den mogna, spänstiga kvinna han i dag fört till sitt hem och med ett längtande, ljust tonfall kallade: *min hustru.*

